

MINISTERUL EDUCAȚIEI

CENTRUL NAȚIONAL DE POLITICI
ȘI EVALUARE ÎN EDUCAȚIE

REPERE METODOLOGICE PENTRU APLICAREA CURRICULUMULUI
METODICKÉ USMERNENIA PRE APLIKÁCIU KURRIKULA

LA CLASA A XI-A
V 11. ROČNÍKU (3. ROČNÍK STREDNÝCH ŠKÔL)

ÎN ANUL ȘCOLAR 2023-2024
V ŠKOLSKOM ROKU 2023 – 2024

LIMBA ȘI LITERATURA MATERNĂ SLOVACĂ
SLOVENSKÝ JAZYK A LITERATÚRA – MATERINSKÝ JAZYK

București, 2023

Obsah

Úvod.....	3
1. Koncepcia nových učebných osnov	4
2. Orientačné celoročné plánovanie učiva	7
2.1 Podrobné plánovanie učebnej jednotky.....	12
3. Overovanie stupňa nadobudnutých kompetencií	17
3.1 Obsahové zameranie testu zo slovenského jazyka a literatúry – vstupný test do 11. ročníka .	17
3.2 Vstupný test.....	18
3.3 Hodnotiacia stupnica	28
4. K problematike literárnej eseje	31
4.1. Odhaľme „ľudskú tvár“ literatúry!	31
4.2. Sociálno-psychologický realizmus v románe Jozef Mak	32
5. K problematike charakteristiky literárnych postáv	36
5.1 Teoretický exkurz do problematiky	36
5.2 Ako na charakteristiku literárnych postáv? - Metodické usmernenia.	39
6. Učebné zdroje – zamerané na vyučovanie slovenského jazyka a literatúry.	47
6.1 Online aplikácie zamerané na vyučovanie slovenského jazyka a literatúry v školách s vyučovacím jazykom slovenským.....	47
6.2 Online aplikácie zamerané na vyučovanie slovenského jazyka v školách s vyučovacím jazykom rumunským	49
6.3. Filmová adaptácia literárnych diel	50
Zoznam použitej literatúry	51

Úvod

Učebné osnovy vypracované na základe kompetencií postupujúcich z jedného ročníka štúdia do druhého umožňujú v závislosti od kontextu každej triedy žiakov, flexibilný prístup pri navrhovaní a organizácii vzdelávacích aktivít. Ak v kolektíve triedy sa ukáže, že daná kompetencia nebola dostatočne dosiahnutá, je možné ju v nasledujúcom ročníku upevniť anticipujúc špirálovitú perspektívu riadenia vzdelávacích aktivít, ktorá znovu spojí/integruje danú kompetenciu alebo koncept, ktorý nebol dostatočne upevnený z predchádzajúceho ročníka do súčasných učebných osnov.

Pri štruktúrovaní ročného plánovania učiva na školský rok 2023-2024, vyučujúci bude zohľadňovať nasledovné skutočnosti:

- posúdenie možných problémov s učením v súvislosti s prerušením prezenčnej formy vyučovacieho procesu počas pandemického obdobia, napríklad prípadné problémy s osvojením si konkrétnych pojmov a zručností;
- reformovaná štruktúra školského roka 2023-2024 – **zavedenie piatich vyučovacích modulov (M1 – M5)**, ktoré nahrádzajú tradičnú dvojsemestrovú štruktúru školského roka a vymedzenie **dvoch tematických týždňov**, t. j. tematický týždeň „*Școala altfel*”/ *Șkola inak* a tematický týždeň „*Săptămâna verde*”/ *Zelený týždeň*;
- štúdiom ročného plánovania za minulý rok a identifikácia učiva, ktoré nebolo prebrané počas celoštátneho učiteľského štrajku;
- vytvorenie ročného plánovania učiva na základe súboru otázok: Čo môžem z minuloročného učiva integrovať do učiva pre 11. ročník tak, aby kontinuita osvojovania si predpísaných zručností nebola narušená? Ktoré časti učiva môžem zopakovať a ako tieto prvky súvisia s novým obsahom vyučovania pre aktuálny rok?
- vymedzenie, hneď na začiatku školského roka, dostatočného časového horizontu za účelom vykonania dôkladného úvodného hodnotenia a úpravu počiatočného plánovania učiva na základe výsledkov hodnotenia.

Pri koncipovaní predkladaných metodických usmernení vychádzame z nasledujúcich premís:

- Jazyk je hlavným nástrojom usporiadania myšlienok a skladá sa zo vzájomne závislých systémov a znakov a je hlavným nástrojom komunikácie. Prostredníctvom jazyka sa buduje osobná, národná a kultúrna identita, ako aj medzilidské vzťahy, ktoré podporujú začlenenie sa do spoločnosti. V kontexte slovenskej menšiny žijúcej v Rumunsku, učenie sa slovenského jazyka ako materinského jazyka, sa začína od narodenia a pokračuje počas celého života.
- Učebné osnovy pre Slovenský jazyk a literatúru zabezpečujú osobný rozvoj žiakov v širšom sociokultúrnom kontexte. Získanie všeobecných zručností, ako je poznanie, implementácia poznania, vyjadrenie vlastného názoru, je významným rozmerom vyučovacieho procesu, prostredníctvom ktorého sa osnovy uplatnia v škole. Učebné osnovy sú štruktúrované na základe komunikačno-funkčného modelu a odporúčajú zúročiť všetky nadobudnuté skúsenosti žiakov, integrujúc dimenziu formálneho, neformálneho a informálneho vzdelávania. Interferencie uvedeného vzdelávania facilitujú u žiakov rozvoj všeobecných kompetencií prostredníctvom špecifických kompetencií spojených s vhodnými vyučujúcimi aktivitami.
- Vyučovacie predmet Slovenský jazyk a literatúra buduje vzťah medzi kultúrou ako artefaktom a školou ako prostriedkom odovzdávania kultúry prostredníctvom učebných

osnov vyznačujúcich sa pestrosťou medzipredmetových vzťahov, propagujúc teóriu viacnásobných inteligencií a kooperatívne učenie.

- Vyučovací predmet Slovenský jazyk a literatúra svojou štruktúrou a obsahovou komplexnosťou prispieva k budovaniu a rozvoju všetkých kľúčových kompetencií a je základom pri definovaní vzdelávacieho ideálu európskeho typu – tzv. celoživotné vzdelávanie.

1. Koncepcia nových učebných osnov

Majúc na zreteli uvedené spektrum premís, učivo zo Slovenského jazyka a literatúry pre 11. ročník (3. ročník stredných škôl) sme štruktúrovali do **5 tematických oblastí**: **a)** Ústna komunikácia (*Comunicarea orală*), **b)** Literatúra (*Lectură*), **c)** Sloh (*Redactare*), **d)** Prvky výstavby písomnej komunikácie (*Elemente de construcție a comunicării*), **e)** Interkultúrne prieniky (*Elemente de interculturalitate*). Na základe uvedeného usporiadania učiva sme štruktúrovali aj špecifické kompetencie, ktoré predpisuje učebná osnova pre 11. ročník schválená Nariadením ministra školstva, výskumu a mládeže č. 3252/13.02.2006:

COMPETENȚE GENERALE

1. Utilizarea corectă și adecvată a limbii slovace în diferite situații de comunicare
2. Comprehensiunea și interpretarea textelor
3. Situarea în context a textelor studiate prin raportare la epocă sau la curente culturale / literare
4. Argumentarea orală sau în scris a unor opinii în diverse situații de comunicare
5. Identificarea elementelor specifice culturii slovace în context multi-și intercultural

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Utilizarea corectă și adecvată a limbii slovace în diferite situații de comunicare

1.1. Aplicarea cunoștințelor de limbă în receptarea mesajelor orale și scrise

- achizițiile din clasele anterioare în domeniul limbii și vocabularului

1.2. Utilizarea achizițiilor lingvistice, cu accent pe aspectele normative

- norma literară, variante libere, registre stilistice
- variante ortoepice, variante ortografice, variante morfologice

1.3. Folosirea adecvată a strategiilor de comunicare orală în monolog și dialog

- ascultare activă, exprimarea opiniei
- conversație, dezbateri, monolog informativ și argumentativ
- prezentarea orală a rezultatului unor documentări

1.4. Utilizarea adecvată a tehnicilor de redactare

- modalități de indicare a bibliografiei, normele citării
- analiză, comentariu, sinteză, paralelă, eseu structurat și nestructurat

2. Comprehensiunea și interpretarea textelor

2.1. Utilizarea strategiilor de lectură în vederea înțelegerii adecvate a textelor studiate

- lectură-înțelegere (înțelegerea globală a textului, analiza unor elemente ce pot conduce la înțelegerea textului, anticipări)
- chei de lectură (titlu, incipit, simbol central, personaje etc.)
- texte de bază (poezie, proză), text din literatura populară, texte nonliterare (texte de doctrină, texte istorice, filozofice, științifice, eseu literar, memorii etc.) ilustrative pentru studiile de caz

2.2. Compararea viziunii despre lume, despre condiția umană sau despre artă reflectate în texte literare, nonliterare sau în alte arte

- viziune despre lume, teme și motive, concepții despre artă
- literatură și pictură (limbajul literaturii, limbajul picturii)

2.3. Interpretarea textelor studiate prin prisma propriilor valori și a propriei experiențe de lectură

- lectură critică (elevii evaluează ceea ce au citit)
- lectură creative (elevii extrapolează, caută interpretări personale, prin raportări la propria sensibilitate, experiență de viață și de lectură)

3. Situarea în context a textelor studiate prin raportare la epocă sau la curente culturale / literare

3.1. Identificarea și explicarea relațiilor dintre opera literară studiată și contextual cultural în care a apărut aceasta

- curente culturale / literare – context istoric, social-politic, evenimential; trăsături ale curentelor culturale / literare
- referate, proiecte, studii de caz, dezbateri

3.2. Dezvoltarea unei viziuni de ansamblu asupra fenomenului cultural slovac în secolul al XX-lea

- naturalizmus, literárna moderna, symbolizmus, impresionizmus
- moderná slovenská poézia (neosymbolizmus, vitalizmus)
- avantgarda, expresionizmus, katolícka moderna, naturizmus

3.3. Identificarea unor conexiuni între literatura slovacă și cea universală

- curente culturale / literare slovace în context european

3.4. Utilizarea adecvată a tehnicilor de documentare și cercetare a unei teme

- fișe de lucru, materiale documentare asupra unei epoci, a unui current literar
- sinopsis privind dinamica fenomenului literar / cultural în diferite epoci
- surse de documentare (inclusiv internetul)

4. Argumentarea orală sau în scris a unor opinii în diverse situații de comunicare

4.1. Utilizarea tehnicilor și strategiilor argumentative în situații de comunicare diverse (scrise sau orale)

- dezbateri,
- eseu argumentativ

4.2. Compararea și evaluarea unor argumente diferite în vederea formulării unor judecăți proprii

- interpretări și judecăți de evaluare exprimate în critica și în istoria literară

5. Identificarea elementelor specifice culturii slovace în context multi- și intercultural

5.1. Analiza elementelor de cultură slovacă specific curentelor literare și compararea acestora cu elementele de cultură română specifice aceluiași curente

- elementele privind tradițiile și obiceiurile etniei, evoluția acesteia;
- manifestări și trăsături ale culturii slovace în textele studiate;
- modalități de reflectare a elementelor specifice de cultură și civilizație în diverse arte (dans, muzică, film, literatură, arte vizuale etc.);
- proiecte privind specificul culturii slovace, pornind de la date prezentate în operele studiate.

5.2. Compararea elementelor comune ambelor culturi cu elemente specifice ale curentelor literare din alte literaturi

- rolul personalităților culturale actuale provenite din rândurile etniei, în context local / național;
- forme actuale de manifestare ale culturii slovace (muzică, film, literatură, arte vizuale etc.);
- ilustrări ale tendințelor actuale ale literaturii slovace;
- literatura slovacă din diasporă.

2. Orientačné celoročné plánovanie učiva

Školský rok: 2023-2024

Vzdelávacia oblasť: Jazyk a komunikácia

Vyučovaci predmet: Slovenský jazyk a literatúra – materinský jazyk

Ročník: XI. ročník (III. ročník stredných škôl)

Vzdelávacia inštitúcia:

Vyučujúci:

Učebné zdroje:

Slovenská literatúra – učebnica pre 11. ročník, Dagmar Anoca, Ivan Molnár, Ondrej Fábry, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1995

Doplňkové učebné zdroje:

Nový slovenský jazyk pre stredné školy 3. roč. – učebnica, Milada Caltíková, Lubomír Lábjak a kol., Orbis Pictus Istropolitana, Bratislava, 2020

Literatúra III pre stredné školy – učebnica, Alena Polakovičová, Milada Caltíková a kol. Orbis Pictus Istropolitana, Bratislava, 2020

Antológia slovenskej literatúry – zväzok II., Elena Darina Kmeťová, Anna Móriovská, Vydavateľstvo Ivan Krasko, Nadlak, 2003

Nový slovenský jazyk pre stredné školy 3. roč. – zošit pre študenta, Milada Caltíková, Lubomír Lábjak a kol., Orbis Pictus Istropolitana, Bratislava, 2020

Zbierka textov a úloh z literatúry III pre stredné školy, Alena Polakovičová, Milada Caltíková a kol. Orbis Pictus Istropolitana, Bratislava, 2013

Komunikácia Comunicare	Literatúra Lectură	Sloh Redactare	Prvky výstavby písomnej komunikácie Elemente de construcție a comunicării	Interkultúrne prieniky Elemente de interculturalitate
---------------------------	-----------------------	-------------------	--	--

Učebná jednotka (modul)	Špecifické ciele	Vzdelávací obsah	Počet hodín	Týždeň	Poznámky
		opakovanie učiva z 2. ročníka SŠ: periodizácia slovenskej literatúry, jazyk a literatúra, komunikácia a sloh	3	1	
		vstupný test	1	1	
1. UČEBNÁ JEDNOTKA (MODUL 1)	2.1.; 2.2.;	• naturalizmus – spoločenský a historický kontext, znaky	1	2	
	2.3.; 3.1.;	• Ladislav Nádaši-Jégé – Adam Šangala	2	2	
	3.2.; 3.3.;	• Ladislav Nádaši-Jégé – Adam Šangala – film	1	2	
	3.2.; 3.3.;	• nové podoby realizmu – spoločenský a historický kontext, znaky	1	4	
	3.4.	• Milo Urban – Staroba – rozbor literárneho diela, interpretácia	3	4	
		• literárna moderna – spoločenský, historický a umelecký kontext	1	6	

		<ul style="list-style-type: none"> • symbolizmus – európsky a slovenský kontext, znaky symbolizmu • Ivan Krasko – život a dielo - spoločenská lyrika (Otcova roľa, Jehovah), osobná / intímna lyrika (Topole) a ľúbostná lyrika (Pieseň) 		1 2	6 6	
	4.1.; 4.2.	<ul style="list-style-type: none"> • náučný štýl – znaky náučného štýlu • výrazové prostriedky a slohové postupy náučného štýlu 		1 1	3 5	
	1.2.; 1.3.; 1.4.	<ul style="list-style-type: none"> • jednoduché súvetie – prirad'ovacie súvetie zlučovacie, odporovacie • jednoduché súvetie – prirad'ovacie súvetie vylučovacie, stupňovacie 		1 1	3 5	
	1.1.; 4.1.; 4.2.	<ul style="list-style-type: none"> • slohové praktikum zamerané na identifikáciu znakov náučného štýlu v textoch • slohové praktikum – výrazové prostriedky vo vedecko-náučných jazykových prejavoch a populárno-náučných jazykových prejavoch 		2 2	3 5	
	5.1.; 5.2.	• stopa Ivana Krasku v Rumunsku		1	7	
		• opakovanie		2	7	
		• hodnotenie		1	7	
2. UČEBNÁ JEDNOTKA (MODUL 2)		<ul style="list-style-type: none"> • impresionizmus - európsky a slovenský kontext, znaky impresionizmu • Ivan Krasko – dielo - deskriptívna lyrika (Vesper dominicae) • moderná slovenská poézia – neosymbolizmus, literárny kontext • moderná slovenská poézia – vitalizmus, literárny kontext • Emil Boleslav Lukáč – život a dielo, básneň Dravý pocit - interpretácia básne • Ján Smrek – život a dielo, básneň Dievča v rozkvet - interpretácia básne • avantgarda – historický a umelecký kontext; avantgardné hnutia/ prúdy a smery; slovenská avantgarda – teoretický exkurz • expresionizmus – umelecký a literárny kontext • Jozef Cíger-Hronský – život a dielo 		1 1 1 1 2 2 3 1 1	8 8 8 8 10 10 12 12 14	
		<ul style="list-style-type: none"> • výkladový slohový postup • myšlienkové postupy vo výkladovom slohovom postupe 		2 1	9-11 13	

	1.2.; 1.3.; 1.4.	<ul style="list-style-type: none"> • jednoduché súvetie – podrad'ovacie s vedľajšou vetou podmetovou • jednoduché súvetie – podrad'ovacie s vedľajšou vetou prísudkovou • jednoduché súvetie – podrad'ovacie s vedľajšou vetou predmetovou 		1	9	
				1	11	
				1	13	
	1.1.; 4.1.; 4.2.	<ul style="list-style-type: none"> • slohové praktikum zamerané na výklad • slohové praktikum zamerané na úvahu • slohové praktikum zamerané na esej 		2	9	
				2	11	
			2	13		
		• opakovanie		2	14	
		• hodnotenie		1	14	
3. UČEBNÁ JEDNOTKA (MODUL 3)	2.1.; 2.2.; 2.3.; 3.1.; 3.2.; 3.3.; 3.4.	<ul style="list-style-type: none"> • Jozef Cíger-Hronský – Jozef Mak - analýza a interpretácia diela, charakteristika postáv • Milo Urban – život a dielo; Živý bič – analýza a interpretácia diela, charakteristika diela, filmové spracovanie diela 		4	15	
				8	17-19	
	4.1.; 4.2.	<ul style="list-style-type: none"> • vyjadrenie kauzality (vyjadrenie príčinnosti) • argumentácia 		1	16	
				1	18	
	1.2.; 1.3.; 1.4.	<ul style="list-style-type: none"> • jednoduché súvetie – podrad'ovacie s vedľajšou vetou prívlastkovou • jednoduché súvetie – podrad'ovacie s vedľajšou vetou príslovkovou miestnou 		1	16	
				1	18	
	1.1.; 4.1.; 4.2.	<ul style="list-style-type: none"> • slohové praktikum zamerané na kauzálny reťazec • slohové praktikum zamerané na osvojenie si kritérií kvality dobrého argumentu 		2	16	
				2	18	
5.1.; 5.2.	• stopa Janka Jesenského v Rumunsku		1	20		
	• opakovanie		2	20		
	• hodnotenie		1	20		
	2.1.; 2.2.;	• katolícka moderna – literárny kontext		1	21	
	2.3.; 3.1.;	• Pavol Gašparovič Hlbina – život a dielo		1	21	
	3.2.; 3.3.;	• Rudolf Dilong – život a dielo		1	21	
	3.4.	• Janko Silan – život a dielo		1	21	

4. UČEBNÁ JEDNOTKA (MODUL 4)		<ul style="list-style-type: none"> • naturizmus – umelecký a literárny kontext • Dobroslav Chrobák – život a dielo; Drak sa vracia - analýza a interpretácia diela, charakteristika postáv • Margita Figuli – život a dielo; Tri gaštanové kone - analýza a interpretácia diela, charakteristika postáv • František Švantner – život a dielo; Malka - analýza a interpretácia diela, charakteristika postáv 		1	23	
				4	23-25	
				4	25-27	
				4	27-29	
	4.1.; 4.2.	<ul style="list-style-type: none"> • druhy zdôvodnenia v argumentácii • chyby v argumentácii a nevhodné presvedčanie • odborné práce v školskom prostredí – seminárna práca 		1	22	
				1	24	
				1	28	
	1.2.; 1.3.; 1.4.	<ul style="list-style-type: none"> • jednoduché súvetie – podrad'ovacie s vedľ'ajšou vetou príslovkovou časovou • jednoduché súvetie – podrad'ovacie s vedľ'ajšou vetou príslovkovou spôsobovou • jednoduché súvetie – podrad'ovacie s vedľ'ajšou vetou príslovkovou príčinnou • čiarka v súvetí 		1	22	
			1	24		
			1	26		
			1	28		
1.1.; 4.1.; 4.2.	<ul style="list-style-type: none"> • slohové praktikum - implementácia druhov zdôvodnenia v argumentácii • slohové praktikum zamerané na odstránenie chýb z argumentácie • výkladové texty, referát – tvorba odborného referátu na ľubovoľnú tému 		2	22		
			2	24		
			2	26		
5.1.; 5.2.	<ul style="list-style-type: none"> • skupinová práca, referát na tému Rozprávkovosť vo vybraných dielach slov. spisovateľ'ov z Rumunska 		1	28		
	<ul style="list-style-type: none"> • opakovanie 		2	29		
	<ul style="list-style-type: none"> • hodnotenie 		1	29		
	2.1.; 2.2.; 2.3.; 3.1.; 3.2.; 3.3.;	<ul style="list-style-type: none"> • analýza literárneho diela – prvky literárnych a umeleckých smerov v študovaných dielach • analýza literárneho diela – charakteristika literárnych postáv zo 		2	30	
				4	32	

5. UČEBNÁ JEDNOTKA (MODUL 5)	3.4.	študovaných diel – časť 1. • analýza literárneho diela – charakteristika literárnych postáv zo študovaných diel – časť 2.		3	34	
	4.1.; 4.2.	• odborné práce v školskom prostredí – seminárna práca		1	31	
		• odborné práce v školskom prostredí – projektová práca – časť 1.		1	33	
		• odborné práce v školskom prostredí – projektová práca – časť 2.		1	35	
	1.2.; 1.3.; 1.4.	• výstavba textu. Členenie vecného a umeleckého textu – textové jednotky		1	31	
		• výstavba textu. Členenie vecného a umeleckého textu – vonkajšia kompozícia textu		1	33	
		• výstavba textu. Odstupňovanie vecného a umeleckého textu		1	35	
	1.1.; 4.1.; 4.2.	• seminárna práca zameraná na jedno zo študovaných literárnych diel		2	31	
• projektová práca na tému Obraz dolnozemskej roviny v próze Štefana Dováľa			2	33		
• projektová práca na tému Obraz bihorských vrchov v próze Štefana Dováľa			2	35		
5.1.; 5.2.	• projekt Obraz dolnozemskej roviny a bihorských vrchov v próze Štefana Dováľa		1	34		
	• prezentácia a hodnotenie projektov na medzižupnej úrovni		1	36		
	• opakovanie/hodnotenie		1	36		
	• záverečné celoročné opakovanie		2	36		
Počet týždňov					36	
Celkový počet hodín					144	
Počet tematických celkov / modulov					5	

*Počas školského roka 2023-2024, v zhode s Rámcovým vzdelávacím plánom, týždenne sú vymedzené nasledovné počty hodiny: pre filologický smer 4 vyučovacie hodiny a pre smer sociálne vedy sú vymedzené 3 vyučovacie hodiny.

** Orientačné celoročné plánovanie je vypracované v zhode s Rámcovým vzdelávacím plánom – filologický smer. Dané všeobecné a špecifické ciele sú v zhode s učebnou osnovou pre 11. ročník stredných škôl schválenou Nariadením ministra školstva, výskumu a mládeže č. 3252/13.02.2006. Učebné obsahy zamerané na slovenskú literatúru nadväzujú na učebné obsahy predpísané v Metodických usmerneniach pre aplikáciu kurrikula v 9. a 10. ročníku (1. a 2. ročníku stredných škôl), školský rok 2021-2022 a 2022-2023, ktoré anticipujú chronologické štúdium slovenskej literatúry.

2.1 Podrobné plánovanie učebnej jednotky

PODROBNÉ PLÁNOVANIE UČEBNEJ JEDNOTKY

Učebná jednotka č. 1 (Modul č. 1)

Vzdelávacia oblasť: Jazyk a komunikácia

Vyučovaci predmet: Slovenský jazyk a literatúra – materinský jazyk

Ročník: XI. ročník (III. ročník stredných škôl)

Školský rok: 2023 – 2024

Učebné zdroje:

Slovenská literatúra – učebnica pre 11. ročník, Dagmar Anoca, Ivan Molnár, Ondrej Fábry, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1995

Doplňkové učebné zdroje:

Nový slovenský jazyk pre stredné školy 3. roč. – učebnica, Milada Caltíková, Ľubomír Lábaj a kol., Orbis Pictus Istropolitana, Bratislava, 2020

Literatúra III pre stredné školy – učebnica, Alena Polakovičová, Milada Caltíková a kol. Orbis Pictus Istropolitana, Bratislava, 2020

Antológia slovenskej literatúry – zväzok II., Elena Darina Kmeťová, Anna Mór'ovská, Vydavateľstvo Ivan Krasko, Nadlak, 2003

Nový slovenský jazyk pre stredné školy 3. roč. – zošit pre študenta, Milada Caltíková, Ľubomír Lábaj a kol., Orbis Pictus Istropolitana, Bratislava, 2020

Obsahy	Špecifické kompetencie	Vyučovacie činnosti	Zdroje	Hodnotenie
<u>Naturalizmus:</u> - spoločenský a historický kontext, znaky – 1 hodina - Ladislav Nádaši Jégé – Adam Šangala – 2 hodiny - Ladislav Nádaši Jégé – Adam Šangala – film - 1 hodina	2.1.; 2.2.; 2.3.; 3.1.; 3.2.; 3.3.; 3.4.	<ul style="list-style-type: none">➤ Osvojenie vedomostí o naturalizme➤ Čítanie a porozumenie literárneho textu➤ Rozhovory o údajoch zo života a diela autora a o kontexte, v ktorom vzniklo literárne dielo➤ Cvičenia pre zaradenie diela do literárneho smeru, žánru, témy➤ Cvičenia na určenie témy, kompozície, štruktúry a formy študovaného diela	✓ Učebnica ✓ Podkladový text: - Ladislav Nádaši Jégé - Adam Šangala - román - Ladislav Nádaši Jégé - Adam Šangala - film	Systematické pozorovanie žiakov Systematické pozorovanie žiakov

<p><u>Nové podoby realizmu:</u> - spoločenský a historický kontext, znaky - 1 hodina - Milo Urban – Staroba – rozbor literárneho diela, interpretácia – 3 hodiny</p> <p><u>Literárna moderna:</u> - spoločenský, historický a umelecký kontext – 1 hodina</p> <p><u>Symbolizmus</u> – európsky a slovenský kontext, znaky symbolizmu – 1 hodina</p>		<ul style="list-style-type: none"> ➤ Cvičenia pre zistenie spôsobu charakterizovania literárnych postáv ➤ Identifikovanie znakov naturalizmu v diele ➤ Cvičenia pre formuláciu názoru o študovanom literárnom diele ➤ Sledovanie filmu na hodine ➤ Identifikácia odlišností medzi románovou predlohou a filmovým spracovaním románu ➤ Aktualizácia vedomostí o realizme a o spoločenskom a historickom kontexte, v ktorom vznikol ➤ Cvičenia na identifikáciu znakov nových podôb realizmu ➤ Čítanie a porozumenie literárneho textu ➤ Rozhovory o údajoch zo života a diela autora a o kontexte, v ktorom vzniklo literárne dielo ➤ Cvičenia pre zaradenie diela do literárneho smeru, žánru, témy ➤ Cvičenia na určenie témy, kompozície štruktúry a formy študovaného diela ➤ Cvičenia pre zistenie spôsobu charakterizovania literárnych postáv ➤ Osvojenie vedomostí o spoločenskom, historickom a umeleckom kontexte, v ktorom vznikla literárna moderna, hlavní predstavitelia slovenskej literárnej moderny ➤ Cvičenia na porovnanie európskeho a slovenského kontextu vzniku symbolizmu ➤ Osvojenie vedomostí o znakoch symbolizmu 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Pracovné listy z literatúry ✓ Citáty z literárneho diela ✓ Prezentácie v PPT ✓ Film Adam Šangala (1. diel) ✓ Pracovné listy z literatúry ✓ Citáty z literárneho diela ✓ Prezentácie v PPT ✓ Pracovné listy z literatúry ✓ Citáty z literárnych diel ✓ Prezentácie v PPT 	<p>Formatívne hodnotenie</p> <p>Individuálne hodnotenie</p> <p>Formatívne hodnotenie</p>
--	--	--	--	--

<p>Ivan Krasko – život a dielo - spoločenská lyrika (Otcova roľa, Jehovah), osobná / intímna lyrika (Topole) a ľúbostná lyrika (Pieseň) – 2 hodiny</p>		<ul style="list-style-type: none"> ➤ Rozhovory o údajoch zo života a diela autora a o kontexte, v ktorom vzniklo jeho literárne dielo ➤ Čítanie a porozumenie literárneho textu ➤ Cvičenia pre zaradenie básní do literárneho smeru, témy ➤ Cvičenia na určenie témy, kompozície, štruktúry a formy študovaného diela ➤ Cvičenia pre formuláciu názoru o študovanom literárnom diele 		<p>Individuálne hodnotenie</p>
<p>Komunikácia: - náučný štýl – znaky náučného štýlu – 1 hodina - výrazové prostriedky a slohové postupy náučného štýlu – 1 hodina</p>	<p>4.1.; 4.2.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Cvičenia na identifikovanie znakov náučného štýlu (verejnosť, písomnosť, odbornosť, presnosť, jasnosť, pojmovosť) ➤ Cvičenia na identifikovanie výrazových prostriedkov náučného štýlu ➤ Osvojenie vedomostí o slohových postupoch náučného štýlu 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ukážky textov patriacich do náučného štýlu ✓ Pracovné listy na identifikáciu znakov náučného štýlu 	<p>Systematické pozorovanie žiakov</p>
<p>Prvky výstavby písomnej komunikácie: - jednoduché súvetie – prirad'ovacie súvetie zlučovacie, odporovacie - 1 hodina - jednoduché súvetie – prirad'ovacie súvetie vylučovacie, stupňovacie - 1 hodina</p>	<p>1.2.; 1.3.; 1.4.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Aktualizácia vedomostí o prirad'ovacom súvetí ➤ Cvičenia na identifikáciu prirad'ovacích súvetí zlučovacích a odporovacích ➤ Cvičenia na identifikáciu prirad'ovacích súvetí vyučovacích a stupňovacích ➤ Aktualizácia vedomostí o interpunkcii v prirad'ovacom súvetí 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Pracovné listy na precvičovanie určovania prirad'ovacích súvetí ✓ Pracovné listy na precvičovanie pravopisu a interpunkcie v prirad'ovacích súvetiach 	<p>Systematické pozorovanie žiakov</p>

<p><u>Sloh:</u> - slohové praktikum zamerané na identifikáciu znakov náučného štýlu v textoch - 2 hodiny</p> <p>- slohové praktikum – výrazové prostriedky vo vedecko-náučných jazykových prejavoch a v populárno-náučných jazykových prejavoch - 2 hodiny</p> <p><u>Interkultúrne prieniky:</u> - stopa Ivana Krasku v Rumunsku - 1 hodina</p>	<p>1.1.; 4.1.; 4.1.</p> <p>5.1.; 5.2.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Cvičenia na tvorenie rôznych textov s využitím náučného slohového postupu (referát, recenzia) ➤ Cvičenia na tvorenie rôznych textov s využitím náučného slohového postupu (odborný článok, popularizačný článok) ➤ Aktualizácia vedomostí o vypracovaní projektov ➤ Vypracovanie projektu na tému Preklady Ivana Krasku z rumunskej literatúry 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Pracovné listy na precvičovanie tvorenia textov s využitím náučného slohového postupu ✓ Pravopisné cvičenia ✓ Prezentácia PPT, Prezi 	<p>Formatívne hodnotenie</p> <p>Systematické pozorovanie žiakov</p>
<p><u>Opakovanie:</u> - 2 hodiny</p>	<p>1.1.; 1.2.; 1.3.; 1.4.; 2.1.; 2.2.; 2.3.; 3.1.; 3.2.; 3.3.; 3.4.; 4.1.; 4.2.; 5.1.; 5.2.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Opakovanie – naturalizmus, nové podoby literatúry, literárna moderna, symbolizmus ➤ Opakovanie informácií o živote a diele študovaných autorov (L. Nádaši-Jégé, M. Urban, Ivan Krasko) ➤ Opakovanie informácií o študovaných literárnych dielach ➤ Opakovanie znakov, výrazových prostriedkov a slohových postupov náučného štýlu ➤ Opakovanie – jednoduché súvetie – prirad'ovacie súvetie zlučovacie, odporovacie, vylučovacie, stupňovacie 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ukážky textov ✓ Pracovné listy ✓ Pravopisné cvičenia 	

<u>Hodnotenie: - 1 hodina</u>	1.1.; 1.2.; 1.3.; 1.4.; 2.1.; 2.2.; 2.3.; 3.1.; 3.2.; 3.3.; 3.4.; 4.1.; 4.2.; 5.1.; 5.2.	➤ Súhrnný test	➤ Test z literatúry, slohu a jazyka ➤ Bodovanie ➤ Matica špecifikácií ➤ Prezentácia projektov	Sumatívne hodnotenie
--------------------------------------	---	----------------	--	-------------------------

3. Overovanie stupňa nadobudnutých kompetencií

Aby učiteľ identifikoval vzdelávacie potreby žiakov 11. ročníka (3. ročníka stredných škôl) v školskom roku 2023-2024, celoročný vyučovací proces sa odporúča začať vstupným hodnotením kompetencií z predmetu Slovenský jazyk a literatúra osvojených počas predchádzajúceho ročníka, t.j. 10. ročníka (2. ročníka strednej školy). Tento hodnotiaci prístup bude zohľadňovať celú škálu predpísaných kompetencií v učných osnovách pre Slovenský jazyk a literatúra pre druhý ročník stredných škôl.

Táto časť metodických usmernení si kladie za cieľ podporiť učiteľov, pomocou hodnotiacich úloh usporiadaných do testu, v procese overovania stupňa osvojenia si daných kompetencií u žiakov 11. ročníka (3. ročníka stredoškolského štúdia). Hodnotiace úlohy budú štruktúrované tak, aby pokryli dané kompetencie a budú odrazovým bodom pri výstavbe budúcich, kontextových a na kompetencie zameraných vzdelávacích aktivít.

Príklady hodnotiacich úloh poukážu na to, ako sa meria úroveň dosiahnutia kompetencie, a zároveň budú príkladom osvedčených postupov pre učiteľov, ktorí neabsolvovali odbornú prípravu zameranú na hodnotenie kompetencií. Súčasne sa odporúča používať aj alternatívne hodnotiace nástroje, ktoré umožňujú komplexné hodnotenie úrovne dosiahnutia jednotlivých predpísaných kompetencií, ako napríklad: písomné testy, projekt, portfólio a pod.

3.1 Obsahové zameranie testu zo slovenského jazyka a literatúry – vstupný test do 11. ročníka

Cieľ	Cieľom testovania je porovnať výkony žiakov v slovenskom jazyku a literatúre a na základe výsledkov žiakov poskytnúť spätnú väzbu rodičom ako aj samotnému učiteľovi o úrovni dosiahnutých kompetencií počas štúdia v prvom ročníku strednej školy.
Čas riešenia	120 minút
Počet testových úloh	19 úloh
Forma testových úloh	3 uzavretých úloh s výberom odpovede zo štyroch možností. 16 otvorených úloh s tvorbou krátkej odpovede.
Testované oblasti	<ul style="list-style-type: none">• čítanie s porozumením: porozumenie explicitne i implicitne uvedeným informáciám v prečítanom texte• jazyková komunikácia: praktické využívanie jazykových prostriedkov (zvuková, lexikálna, morfológická, syntaktická rovina jazyka a pravopis) sloh, štylizácia textu• literárna komunikácia: čítanie a interpretácia slovenských literárnych textov, čitateľské a interpretačné zručnosti
Charakteristika textov	Texty primerané žiakom 10. ročníka (2. ročníka SŠ): súvislé a nesúvislé texty, autentické i upravené texty, umelecké a vecné texty.
Kognitívna úroveň	<ul style="list-style-type: none">• zapamätanie – poznávanie a rozpoznávanie, vybavovanie• porozumenie – interpretácia, usudzovanie, porovnávanie, dedukcia, vysvetľovanie, dokazovanie• aplikácia – uplatnenie postupu riešenia problému, implementácia• analýza – rozlišovanie, usporiadanie, prisudzovanie• hodnotenie – určovanie, vyvodzovanie
Povolené pomôcky	Pero, ktoré píše namodro.
Hodnotenie	1 bod za správnu odpoveď, 0 bodov za nesprávnu odpoveď a žiadnu odpoveď. Poznámka: <i>Porovnaj hodnotiacu stupnicu uvedenú na konci testu.</i>

3.2 Vstupný test

VSTUPNÝ TEST ZO SLOVENSKEHO JAZYKA A LITERATURY

školský rok: 2023-2024

XI. ROČNÍK

Meno a priezvisko žiaka: Škola:

* Všetky zadania sú povinné.

* Čas na vypracovanie: 120 minút.

* 10 bodov z úradu.

ZADANIE I.

(40 bodov)

Pozorne si prečítajte uvedené ukážky:

Text A

Pravidelné čítanie kníh nesie so sebou množstvo výhod a zlepšenie slovnej zásoby je jednou z nich. Počas čítania sa nám do pamäte ukladajú najrozličnejšie slovné spojenia, neraz spoznávame i úplne nové slová, ktoré sa v bežnej komunikácii často nevyskytujú. To všetko sa odzrkadlí aj na našom verbálnom prejave. Vďaka pravidelnému čítaniu si neporovnateľne zlepšujeme svoje vyjadrovacie schopnosti. Zlepšuje sa však i náš písomný prejav a zdokonaľujeme si gramatiku. Znalosť spisovného jazyka a bohatú slovnú zásobu pritom môžeme považovať za základné piliere našej vzdelanosti.

Pravidelné čítanie rôznych kníh nám napomáha zvyšovať IQ a má priaznivý vplyv na funkcie mozgu. Touto činnosťou si v prvom rade môžeme posilniť pamäť. Počas čítania knihy si totižto musíme zapamätať veľké množstvo informácií – samotný dej, jednotlivé zápletky, dejové súvislosti, postavy a ich konanie. Knihy sú tak dobrým pomocníkom pre zvyšovanie si kapacity pamäte. Takéto tréningy môže pomôcť znižovať riziko rôznych ochorení, akým je i Alzheimerova choroba. Čítanie kníh tiež napomáha zlepšovať analytické myslenie. Človek môže ľahšie pochopiť problémy, hľadať ich príčiny i riešenia.

Pravidelným čítaním kníh podporíme nielen svoju pamäť a udržíme si bystrosť, ale zlepšime i schopnosť sústrediť sa. Dnešná doba je hektická a neraz je potrebné, aby sme sa sústredili na množstvo vecí naraz. Ak sa k tomu pridajú rušivé elementy, akým je i zvonenie telefónu, je potom veľmi ťažké skutočne sa na nejakú činnosť dostatočne sústrediť. Pre zlepšenie svojej koncentrácie je preto vhodné pravidelne čítať knihy, a to aspoň 20 či 30 minút denne. Počas čítania totiž upriamuje pozornosť len a len na obsah knihy. Svoju schopnosť sústrediť sa si o to viac posilníme pri čítaní náročnejších textov.

Knihy sú nekonečným zdrojom informácií, poznatkov a vedomostí, môžeme z nich čerpať skúsenosti či zážitky. Knihy nás vzdelávajú. Môžu nám pomôcť priučiť sa novým jazykom, histórii, cudzej kultúre a podobne. A nehovoríme tu len o nejakej odbornej literatúre, ktorá nás dokáže niečomu priučiť. Vďaka akejkolvek knihe naplníme svoju pamäť novými poznatkami, ktoré sa nám môžu neskôr v živote hodiť. Množstvo poznatkov a múdrostí nájdeme i v beletrii či populárno-náučnej literatúre. Môžeme skúmať psychológiu, filozofiu alebo históriu, a to aj pomocou najrozmanitejších príbehov, ktoré nájdeme na stránkach kníh. Dôležité je len nájsť tú správnu knihu o niečom, čo nás zaujíma.

Zdroj: <https://www.tvojezdravie.sk/sebarozvoj/ste-vasniv-y-citateľ>

Text B

Už praveké kresby v jaskyniach vytvárali príbehy, ktoré sa dali „čítať“. Neskôr prišlo klinové písmo, z ktorého sa postupne vyvíjali ďalšie formy písomnej komunikácie. Môže sa to zdať neveriteľné, ale sú predchodcami dnešných komiksov, románov či poézie. Aj dnes, keď život ľudí ovládajú médiá a technika, majú knihy v živote mnohých ľudí stále svoje miesto. Je len našou chybou, že ich odmietame. Najčastejšie preto, že na ne nemáme čas alebo kapacitu.

Nie je to len potešenie zo zaujímavého príbehu alebo poznania nových vecí. Čítanie kníh prospieva vášmu fyzickému aj duševnému zdraviu. Keď čítate pravidelne, budujete si aj vyššiu úroveň myslenia a pochopenia.

Čítanie má pre ľudí špecifické výhody v každom veku – od raného detstva až po starobu. Ba čo viac, môže zmeniť vašu psychiku, myslenie aj náladu k lepšiemu.

Výskumy potvrdzujú, že čítanie súvisí s vyspelosťou myslenia a našich názorov. Pri čítaní sa aktivuje celá sieť obvodov a signálov v mozgu. Opakovaným a častým čítaním sa táto sieť upevňuje a spôsob uvažovania je sofistikovanejší.

Zaujímavé je, že aktivita v mozgu súvisí s napätím v knihe, ktorú čítate. Ak ste dejom fascinovaní, príbeh spracúva viac oblastí vášho mozgu. Rozvíja sa aj kreatívne myslenie. Ešte pozitívnejšou správou je, že čítanie má dlhodobý vplyv na vaše zdravie. Vedecká obec si všimla, že aj niekoľko dní po čítaní knihy pretrváva vyššia aktivita v časti mozgu, ktorá reaguje na fyzické vnemy, ako sú pohyb a bolesť.

Automatickým benefitom čítania je, že sa na vás „nalepia“ nové slová a rôzne slovné spojenia. Širšia slovná zásoba znamená nielen lepšiu schopnosť vyjadrovať sa, ale tiež zvyšuje predpoklad, že uspejete v štúdiu či na pracovných pohovoroch. Dnes už nie je žiadnou novinkou, že zamestnávateľia hľadajú často práve ľudí, ktorí sú schopní efektívne komunikovať. Takže máte ďalší vážny dôvod, prečo vypnúť televízor a zobrať si do rúk knihu.

Staroba súvisí aj s degradáciou viacerých mozgových funkcií. Dobrou správou je, že keď svoj mozog trénujete, nemusí byť vyšší vek takým problémom. Čo pre to môžete urobiť? Každý deň čítajte alebo riešte matematické problémy. A čím skôr začnete, tým lepšie – okrem iného znížujete riziko demencie.

Čítanie dokáže udržať váš mozog zdravý aj vo vyššom veku, ale tiež má vplyv na zdravie fyzické. Dlhodobá štúdia ukázala, že ľudia, ktorí pravidelne čítajú papierové knihy, žijú približne o dva roky dlhšie ako tí, ktorí buď nečítajú, alebo čítajú iné formy textov.

Bonus navyše: ak čítate viac ako tri a pol hodiny každý týždeň, je o dvadsaťtri percent vyššia pravdepodobnosť, že budete žiť dlhšie ako tí, ktorí nečítajú vôbec.

Zdroj: <https://www.union.sk/preco-citat-knihy/>

A. Napíšte odpoveď na každú z nižšie uvedených požiadaviek vzťahujúcich sa na dané texty.

Odpoveď napíšte na miesto určené v zadaní každej požiadavky.

Úloha č. 1	3 body
Identifikujte spoločnú tému vyššie uvedených textov.	
<hr/>	
<hr/>	
<hr/>	
<hr/>	
<hr/>	
<hr/>	
<hr/>	

Úloha č. 2	6 bodov
Formou poznámky vymenujte 6 (šest') benefitov čítania kníh, ktoré vyplývajú z textov A a B.	
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	

Úloha č. 3	4 body
Vymenujte dve výhody z textov A a B, ktoré vyplývajú z čítania kníh a ktoré sú pre nás každodenný život veľmi dôležité.	
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	

Úloha č. 4	3 body
Napište inzerát v rozsahu pätnástich slov s názvom <i>Predávam obľúbenú knihu.</i>	
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	

Úloha č. 5	3 body
Adjektívum <i>najrozličnejšie</i> má stupeň:	
a) <i>pozitív</i> b) <i>komparatív</i> c) <i>superlatív</i>	

Úloha č. 6	2 body
Nájdite v texte B slovo, ktoré významovo zodpovedá slovu „profitovať“, „prinášať osoh“.	
<hr/>	
<hr/>	
<hr/>	

Úloha č. 7	4 body	
Označte písmenom X pravdivosť, respektíve nepravdivosť každého nižšie uvedeného výroku na základe informácií, ktoré sú obsiahnuté v texte A a B:		
Výrok	pravdivý	nepravdivý
a. Pravidelné čítanie kníh nesie so sebou množstvo výhod a zlepšenie slovnej zásoby je jednou z nich.	☐	☐
b. Pre zlepšenie svojej koncentrácie je preto vhodné pravidelne čítať knihy, a to aspoň 60 či 70 minút denne.	☐	☐
c. Praveké kresby v jaskyniach vytvárali príbehy, ktoré sa nedali „čítať“.	☐	☐
d. Každý deň čítajte alebo riešte matematické problémy, pomáha to vašej pamäti.	☐	☐

B. Zostavte text v rozsahu 20 riadkov, v ktorom odpoviete na otázku *Aké benefity má čítanie na rozvoj osobnosti človeka?*

Poznámka! Pri zostavovaní textu majte na zreteli nasledovné:	
● dodržanie témy a predstavenie dvoch argumentov, ktoré by podporili váš názor na danú problematiku, a z nich vyplývajúceho záveru,	10 bodov
● nadväznosť textu a logický sled informácií,	2 body
● členenie na úvod, jadro a záver,	1 bod
● dodržanie noriem súčasného spisovného jazyka, vzhľad textu, členitosť.	2 body
<hr/>	
<hr/>	
<hr/>	
<hr/>	
<hr/>	
<hr/>	
<hr/>	
<hr/>	
<hr/>	

ZADANIE II.**(30 bodov)**

Úloha č. 1	4 body
Podčiarknuté slová nahrad'ite synonymami:	
Spustil sa dážď, preto sme <u>utekali</u> rýchlo domov.	_____
Pomaly <u>kráčam</u> po chodníku.	_____
Rodičia <u>uvažujú</u> , že kúpia nové auto.	_____
Na <u>oblohe</u> svieti slnko.	_____

Úloha č. 2	3 body
Napište číslovky slovom.	
• 21	_____
• 12.	_____
• 166	_____

Úloha č. 3	6 bodov
Utvorte vety s danými dvojicami slov, tak aby ste vystihli ich lexikálny význam.	
a) koruna – koruna	
1	_____
2	_____
b) vlna – vlna	
1	_____
2	_____
c) pero – pero	
1	_____
2	_____

Úloha č. 4	3 body
Vyberte jednu z možností, v ktorej sú zastúpené všetky číslovky (určité i neurčité) rovnakého druhu.	
a. mnohokrát, jeden ráz, štvornásobné, trikrát	
b. deviatej, tretí, niekoľko, päťkrát	
c. veľakrát, sedemnášť, tri, dvadsiati piati	
d. siedmim, mnoho ráz, mnohí, dvaja	

Úloha č. 5	3 body
Od slovies: <i>pracovať</i>, <i>jesť</i>, <i>tancovať</i> utvorte rozkazovací spôsob v 2. osobe plurálu.	
<ul style="list-style-type: none">• pracovať _____• jesť _____• tancovať _____	

Úloha č. 6	4 body
Doplňte antonymné dvojice.	
<ul style="list-style-type: none">• bojzlivý _____• nariekať _____• zhoršovať _____• ísť _____	

Úloha č. 7	3 body
Napište požadovanú formu uvedených prídavných mien.	
<ul style="list-style-type: none">• najkrajší (<i>I. stupeň – pozitív</i>) _____• rýdži (<i>II. stupeň – komparatív</i>) _____• plytký (<i>III. stupeň – superlatív</i>) _____	

Úloha č. 8	10 bodov
Z nasledujúcej vety vypíšte dve prídavné mená a určte ich rod, číslo, pád, vzor a stupeň.	
Veta: <i>Čítanie dokáže udržať váš mozog zdravý aj vo vyššom veku.</i>	
Analýza:	

Úloha č. 9**3 body**

Vyberte jednu z uvedených možností, v ktorej sú zastúpené všetky ohybné slovné druhy.

- a. rádio, smutné, sedemkrát, náš, nachádzali
- b. mesiac, našli, dva, civilizačné, pozerat'
- c. sviece, kačacia, zoznam, päť, pozeraj
- d. hasiči, smerom, autobusový, priateľ, osem

Úloha č. 10**4 body**

Ku každému druhu vety a) – d) prirad'te vetu 1) – 5), ktorú predstavuje.

a oznamovacia veta

b rozkazovacia veta

c opytovacia veta

d želacia veta

1 Nech sa ti to splní!

2 Ako bolo u babky cez prázdniny?

3 Začni s tým učením hneď teraz!

4 Dnes som sa na zápase nudil.

5 Aké pekné šaty!

a	b	c	d

Písmená zodpovedajúce správnym odpovediam sú:

ZADANIE III.**(20 bodov)**

V rozsahu pol strany charakterizujte svoju najlepšiu kamarátku/svojho najlepšieho kamaráta. Vyberajte si priliehavé slová, používajte vhodné umelecké prostriedky. Vek a telesné nedostatky radšej len naznačte.

Bodovanie sa udeľuje nasledovne:

1. Vonkajšia forma slohovej práce – **4 body** (po 1 bode za čitateľnosť, zreteľné grafické členenie odsekov, čistotu textu a dodržiavanie okrajov)
2. Vnútoraná forma slohovej práce – **14 bodov** (obsah – 4 body, kompozícia – 2 body, jazyk – 5 bodov, štýl – 3 body).
3. Celkový dojem/celkové vyznenie práce – **2 body**

Poznámka č. 1

Práca by nemala obsahovať nelogické názory, protispoločenské postoje a neetické názory, názory propagujúce poškodzovanie ľudského zdravia, iné.

Poznámka č. 2

Žiak získava body za vonkajšiu formu slohovej práce len v prípade dodržania požadovaného rozsahu.

3.3 Hodnotiaca stupnica

ZADANIE I. (40 bodov)

A.

Úloha č. 1 3 body

- Správne vyvodenie spoločnej témy, napríklad *čítanie kníh, pravidelné čítanie kníh* atď.

Úloha č. 2 6 bodov

- Po 1 bode za každý benefit čítania kníh, ktorý vyplýva z textov A a B

Úloha č. 3 4 body

- Po 2 body za každý benefit čítania kníh, ktorý nevyplýva z textov A a B

Úloha č. 4 3 body

- Za vytvorenie kreatívneho inzerátu

Úloha č. 5. 3 body

- Písmeno zodpovedajúce správnej odpovedi: **c**

Úloha č. 6 2 body

- Za nájdenie významového ekvivalentu: *benefit*

Úloha č. 7 4 body

- Za správne označenie pravdivosti/nepravdivosti každého výroku
 - a) tvrdenie nepravdivé 1 bod
 - b) tvrdenie nepravdivé 1 bod
 - c) tvrdenie nepravdivé 1 bod
 - d) tvrdenie pravdivé 1 bod

B.

1. Obsahová štruktúra textu 10 bodov

- Dodržanie témy 3 body
- Predstavenie príslušných dôvodov 4 body
- Autentickosť a originalita prejavu 1 bod
- Zakomponovanie umeleckých prostriedkov 1 bod
- Jasná formulácia záveru 1 bod

2. Nadväznosť textu a logický sled informácií 2 body

3. Formálna úprava textu 3 body

- Členenie textu na úvod, jadro a záver 1 bod
- Dodržanie noriem súčasného spisovného jazyka 1 bod
- Vzhľad textu a čitateľnosť textu 1 bod

ZADANIE II. (30 bodov)

Úloha č. 1 4 body

- Po jednom bode za každé správne synonymum:
 - Spustil sa dážď, preto sme utekali rýchlo domov. *bežali* 1 bod
 - Pomaly kráčam po chodníku. *idem* 1 bod
 - Rodičia uvažujú, že kúpia nové auto. *rozmýšľajú* 1 bod
 - Na oblohe svieti slnko. *nebi* 1 bod

Úloha č. 2 **3 body**

- Po jednom bode za každú správne napísanú číslovku
Napríklad: 21 – *dvadsaťjeden* 1 bod
12. – *dvanásť* 1 bod
166 – *stošesťdesiatšesť* 1 bod

Úloha č. 3 **6 bodov**

- Po jednom bode za každú správne utvorenú vetu.
 - a) koruna – koruna**
 - a1:** napr. koruna – stromu/ koruna – kráľovská 1 bod
 - a2:** napr. koruna – platidlo 1 bod
 - b) vlna – vlna**
 - a1:** napr. vlna – vo vode 1 bod
 - a2:** napr. vlna – ovčia 1 bod
 - c) pero – pero**
 - a1:** napr. pero – z vtáka 1 bod
 - a2:** napr. pero – písací nástroj 1 bod

Úloha č. 4 **3 body**

- Písmeno zodpovedajúce správnej odpovedi: **a**

Úloha č. 5 **3 body**

- Po jednom bode za každé sloveso v oznamovacom spôsobe 2. os. plurálu.
Napríklad: pracovať – *Pracujte!* 1 bod
jesť – *Jedzte!* 1 bod
tancovať – *Tancujte!* 1 bod

Úloha č. 6 **4 body**

- Po jednom bode za každú správne doplnenú antonymnú dvojicu.
Napríklad: bojazlivý – *smelý* 1 bod
zhoršovať – *zlepšovať* 1 bod
nariekať – *smiať sa* 1 bod
ísť – *stáť* 1 bod

Úloha č. 7 **3 body**

- Po jednom bode za každú správne uvedenú formu prídavného mena.
Napríklad:
forma pozitívu prídavného mena **najkrajší** – *pekný* 1 bod
forma komparatívu prídavného mena **rýdži** – *rýdzejší* 1 bod
forma superlatívu prídavného mena **plytký** – *najplytší* 1 bod

Úloha č. 8. **10 bodov**

- Po jednom bode za každé vypísané prídavné meno 2 body
- Po jednom bode za každú správne určenú gramatickú kategóriu vypísaných prídavných mien (rod, číslo, pád, vzor) 8 bodov

Úloha č. 9 **3 body**

- Písmeno zodpovedajúce správnej odpovedi: **a**

Úloha č. 10**4 body**

- Po jednom bode za každý správne priradený druh vety
a (oznamovacia veta)	4 (Dnes som sa na zápase nudil.)	1 bod
b (rozkazovacia veta)	3 (Začni s tým učením hneď teraz!)	1 bod
c (opytovacia veta)	2 (Ako bolo u babky cez prázdniny?)	1 bod
d (želacia veta)	1 (Nech sa ti to splní!)	1 bod

ZADANIE III.**(20 bodov)****Úloha č. 1:****1. Vonkajšia forma****4 body**

- za čitateľnosť napísaného textu 1 bod
- zreteľné grafické členenie odsekov 1 bod
- čistota textu – bez škrtenia 1 bod
- dodržiavanie okrajov 1 bod

2. Vnútoraná forma**14 bodov****obsah**

4 body

Dodržanie témy (1 bod); enumerácia vlastností osoby vo vzťahu k sebe, k obdobiu, k práci ap. (1 bod); komplexná charakteristika osoby (2 body).

kompozícia

2 body

Uplatnenie opisného slohového postupu (1 bod); dodržanie zvoleného kompozičného plánu (1 bod).

jazyk

5 bodov

Využitie slovných druhov typických pre daný slohový postup (1 bod); syntaktická a morfológická správnosť jazykových prostriedkov (1 bod); syntaktické prostriedky (1 bod); časté použitie prídavných mien, prísloviek; synonym ap. (1 bod); pravopis (1 bod).

štýl

3 body

Tvorivé využitie lexiky všetkých štýlov (1 bod); využitie štylistických prostriedkov priamej a nepriamej charakteristiky (2 body)

3. Celkový dojem/celkové vyznenie práce**2 body****Poznámka č. 1**

V prípade nedodržania predpísaného rozsahu (žiak napíše viac alebo menej strán/riadkov, než je uvedených v zadaní) pri treťom zadaní, žiak zákonite nezíska maximálny počet bodov za vonkajšiu formu práce.

Poznámka č. 2

Učiteľ je povinný udeliť žiakovi 10 bodov z úradu (I. zadanie - 30 bodov, II. zadanie - 40 bodov, III. zadanie – 20 bodov, z úradu - 10 bodov)

4. K problematike literárnej eseje

4.1. Odhaľme „ľudskú tvár“ literatúry!

Najmä v tejto dobe, v ktorej žiak veľmi zriedkavo zoberie do rúk knihu s cieľom si oddýchnuť, zabaviť sa, slová kniha a relax sa dostávajú do antinomického vzťahu. Už si nevieme predstaviť, že žiaci prídu na hodinu literatúry s prečítanou knihou, o ktorej môžeme rovno diskutovať.

A preto sa tieto hodiny menia na nudné diktovanie literárnych esejí spracovaných múdrymi vysokoškolskými učiteľmi. Žiaci sa ich musia naučiť a potom napísať na teste, aj na maturitnej skúške. Takéto hodiny sú najjednoduchšie z hľadiska prípravy učiteľa. Nadiktuje text, ktorý už diktuje 10 rokov (mohol by ho už vedieť naspamäť), žiaci si ho napíšu, doma sa ho „nabiflia“, odrecitujú na ďalšej hodine a všetci sú šťastní. Učiteľ nemá problém v triede s disciplínou, veď žiaci celú hodinu písali a nebol priestor na vyrušovanie. Nemusia vynakladať na hodine žiadne kognitívne úsilie, len motorické – rýchlo písať. Svojimi myšliami môžu byť presne tam, kde chcú. Súčasne učiteľ sa zbavuje zodpovednosti. Hodí ju na žiakov. Veď im dal materiál. Je ich problém, že sa to nenaučili.

Aké kompetencie sa pritom rozvíjajú? Memorovanie. Nie je to zlá kompetencia, ale trochu zbytočná vo svete, kde informácia je vo vzdialenosti jedného kliknutia. A čo ostatné? Komparácia, analýza, nebudaj syntéza...

Ešte smutnejšie je to, že okypťujeme literatúru. Redukujeme veľdiela literárnych velikánov na 2 – 3 strany myšlienok drobného človeka. Je to, ako by sme učili filmografiu tým, že dáme žiakom recenziu filmového kritika, ale nikdy im film neukážeme.

Dokážme žiakom, že literatúra je aktuálna, že má čo povedať aj dnešnej generácii. Že ľudia, ktorí žili pred 100 rokmi neboli až takí rozdielni od nás. Že aj vtedy ľudia vedeli milovať, nenávidieť, zrádzať, ale aj odpúšťať. Že literatúra našich predkov nie je prekonaná. Ale naopak má čo povedať. Niekedy viac ako dnešné príbehy lásky zasiahnuté postmodernizmom, ktorý nepozná slovo *absolútne*, len jeho opak – *relatívne*. V ktorých sa predáva len slabý odvar konceptu lásky, pretože sa z nej vytrháva jadro – sebaobetavosť pre dobro druhého a nahrádza sa sebeckosťou, ktorý podporuje reklamný všadeprítomný slogan: „Zaslúžiš si všetko, po čom túžiš!“

Z Mor ho! sa napríklad naučia, že sloboda je hodnota, za ktorú sa oplatí zomrieť. Myšlienka, ktorá v dnešnom svete presiaknutom materializmom, hmotárstvom je ako drahokam. Neprebudený prebúdza žiakov, otvára im oči pri riešení otázky postihnutých ľudí. Peter z Troch gaštanových koní sa môže stať symbolom vernosti a obetavej lásky atď. Hodiny literatúry sa môžu stať pre žiakov medzníkom, ktorý určí smer ich vývoja. Nezostaňme len pri tom, že ich pripravíme na maturitu. Pripravujme ich na život. Nájdime v každom diele niečo, s čím sa môžu stotožniť, niečo, čo zarezonuje v ich dušiach. A vo chvíli, keď sa žiaci nájdú v literárnych príbehoch, v prehrách a víťazstvách jednotlivých postáv, určite sa vynájdu aj na maturite. To, čo ste im odovzdali, nezabudnú na druhý deň po skúškach, ale ponosú si to so sebou na ceste životom.

Toto všetko si však vyžaduje podrobné oboznámenie sa s dielom. Keďže nie všetci žiaci čítajú, je potrebné, aby im učiteľ sprostredkoval knihu takým spôsobom, že ju zažijú. Čo sa však nedá na jednej vyučovacej hodine, kde sa rýchlo v skratke porozpráva príbeh. Vyžaduje si to viac hodín, v ktorých učiteľ sprevádza žiakov príbehom, zastavuje sa pri kľúčových momentoch, prečíta im najúchvatnejšie časti, spolu sa snažia nájsť motívy konania postáv. Otázka PREČO musí tu zaznievať na každom kroku: *Prečo si myslíte, že reagovala takým spôsobom? Čo by ste urobili vy namiesto nej?* Nebudeme im dávať na tácke hotové odpovede, ktoré sme sa naučili z múdrych kníh.

Necháme ich rozmýšľať. A validujeme každú odpoveď / udelíme kredit každej odpovedi. Naučíme ich, že žiadna odpoveď nie je nesprávna. Pretože, ako hovorí spisovateľ Michal Hvorecký, „*Dobří učitelia sa snažia vysvetliť, že neexistuje jediný výklad toho, „čo tým chcel autor povedať“, ale iba individuálny zážitok s románom, poviedkou či básňou, ktorý sa dá rokmi rozvíjať a kultivovať.*“

Postupne zistíme, že často žiaci obohatia nás viac, než my ich. Dokážu nájsť také významy v textoch, o ktorých sme my ani netušili. Tak sa spolu podieľame na odhaľovaní skrytých krás textu, na dekodovaní jeho mnohovýznamovosti. A nám zostane len žasnúť nad krásou umenia, ktoré ponúka ten úžasný moment katarzie – povznášajúci a očisťujúci účinok z prežitého umeleckého diela. Tieto chvíle pôsobia sceľujúco na skupinu žiakov, eliminujú pocit, že literatúra je len pre tých „múdрых“, pretože každý sa môže zapojiť bez strachu z výsmechu. A niekedy práve žiaci, ktorí nie sú v popredí z hľadiska študijných výsledkov, dokážu tak originálne a kreatívne poňať text, že všetkých to prekvapí. Vzácné sú hodiny, počas ktorých žiaci stratia pojem o čase, pretože čaro literatúry ich tak pohltí, že prehliadnu aj ten pre ucho žiaka tak lahodný školský zvuk: hlas zvončeka.

Po absolvovaní podrobného oboznámenia sa s dielom a momentu orientovaného na afektívnu stránku ich osobnosti je možné prejsť k pokusu o literárnu kritiku. Žiaci poznajú dielo, aj keď ho neprečítali, a majú teda základ na prechod k ďalšej etape – k analýze literárneho diela pomocou terminologického aparátu literárnej kritiky, ktorý im učiteľ sprostredkuje. A zo spojenia prvkov literárnej kritiky a informácií z „prežitého“ literárneho diela žiaci môžu napísať rôzne druhy literárnych esejí. Nebudú nútení ich vytvárať metódou copy/paste, atestačné práce v 12. triede budú radosťou z výskumu, z objavovania teoretických javov v určitom diele alebo nových konexií medzi viacerými literárnymi dielami. Môžu z toho vzniknúť zaujímavé práce, ako napríklad: *Zvieratá v naturalistických dielach*, *Postavenie ženy/muža na slovenskej dedine 19. storočia*, *Typy lásky v realizme*, *Motív krčmy v slovenskej literatúre*, *Zobrazenie morálneho bohatstva ukrytého v srdciach mrzákov v dielach Maco Mlieč a Neprebudený*, *Problém alkoholizmu v slovenskej literatúre/vo vybraných dielach* atď. Nebudú síce znieť tak „múdro“ a sofistikovane ako myšlienky prevzaté od literárnych kritikov, ale budú výplodom ich vlastnej práce, ktorá bude predpokladať využitie spomenutých komplexnejších kognitívnych operácií – komparácie, analýzy a syntézy. Za takýmito prácami budú stáť hodiny štúdia, hĺbkové oboznámenie sa s danými dielami, uplatnenie a rozvíjanie nadobudnutých kompetencií a v neposlednom rade pocit hrdosti a zadosťučinenia z dobre vykonanej práce vlastných rúk.

Ďalej uvádzam ako príklad ukážku z atestačnej práce Literárne smery v románe Jozef Mak, v ktorej sa žiačka snažila identifikovať prvky dominantného smeru – sociálno-psychologického realizmu a prvky sekundárnych smerov expresionizmu a naturizmu v danom románe. Predpoklady zvládnutia tejto úlohy boli veľmi dobré poznanie daného diela, ovládanie literárnokritického terminologického aparátu a schopnosť prepojiť tieto dva aspekty.

4.2. Sociálno-psychologický realizmus v románe Jozef Mak

Román Jozef Mak patrí do literárneho smeru sociálno-psychologický realizmus. Autor zachytáva sociálny život dediny so všetkými jeho nedostatkami, ale aj vnútorný svet jednotlivca, a oboje zobrazuje čo najrealistickejšie.

Realizmus je literárny smer, ktorý sa vyvinul v polovici 19. storočia vo Francúzsku. Zakladá sa na objektívnom zobrazení skutočnosti. Spisovateľ-realista chce svojím dielom podať obraz danej

sociálnej skutočnosti. Predovšetkým ide o obraz človeka a prostredia, v ktorom žije a s ktorým je nielen v zhode, ale aj v ustavičnom konflikte. Realista črtá realitu, ľudí, hrdinov svojho času i okolia, dobrých i zlých, s chybami i prednosťami, mravmi i zvykmi a obyčajami na mieste, kde žijú, a v čase, v akom žijú, pravdivo a podrobne. V celom románe autor vždy vykreslí pravdu takú, akou je, nič nezamlčí, všetko opisuje realisticky a pravdivo. Postavy sú opísané so svojimi chybami, so všetkými ťažkosťami, ktoré prežívajú; správajú sa ako obyčajní ľudia, robia chyby a zlé rozhodnutia.

V románe Jozef Mak Jozef Cíger Hronský ako prvý sociálny problém zobrazuje **alkoholizmus**. Jano, keď bol rubárom a prišiel v nedeľu domov, vždy sa v krčme opil a Jozefovi vykrikoval: „Žerieš, Jožko! – prskal sliny do bratovej tváre a čiernou, zasmolenou päťou mu chodil okolo hlavy. – Jožko, Jožko, veď sa dlho už z môjho nenažerieš...!“ Janov alkoholizmus pokračoval aj naďalej, i keď mal manželku Marušu. Vtedy bol tiež rubárom a keď prišiel do dediny, najskôr sa zastavil v krčme, kde sa opil a čakal na manželku, aby poň prišla. Z krčmy ho vždy priniesli chlapi opitého. Často pod vplyvom alkoholu Marušu i zbil. Pre alkohol sa i zadlžil a nemajúc ako splatiť svoj dlh, dal Bánocimu svoju polovicu chalupy. Keď Jozef začal stavať chalupu, počítal s tým, že mu pomôžu aj chlapi z dediny, a autor hovorí: „aj na malú chalupu treba mnoho pálenky“. Takto poukazuje na to, že v dedine si každý rád vypil. Problém s alkoholom mal i starý Meľoš, ktorý po smrti Hany Meľošovej častejšie pil, potom pil čím ďalej tým viac. Starý Meľoš pod vplyvom alkoholu predá v kartách Janovi Marušu, ktorá je potom s Janom nešťastná. Aj Maruša pila, pila najmä vtedy, keď mávala záchvaty, ale nevieme, či alkohol jej záchvat vyvolal, alebo záchvat vyvolal chuť piť. Maruša pre alkohol i umiera, opila sa a utopila sa, keď prala šaty.

Ďalší sociálny problém v tomto diele je **nedostatok pracovných príležitostí**. Chlapi pracovali v lesoch ako rubári, ale v zime v lese pracovať nemohli. Cez zimu zvyčajne boli doma. Potom chlapi pracovali na výstavbe železnice a na výstavbe školy. Jozef Mak zo začiatku pracoval u Augusta Kubandu ako pastier, potom pracoval ako rubár, neskôr bol na vojne, potom „v Komárne vláčil vrecia na dunajské lode“ a „pomáhal v Ostrihome rozbíjať pltníkom plte“. Keď prišiel domov, prihlásil sa za rubára. Onedlho však odišiel k „červíkom“ kopať zem pre železnicu, ale keď bola železnica hotová, v dedine nebolo práce, lebo železnica drevo nezvážala a chlapi už nechodili do lesa rúbať. I rozhodol sa Jozef Mak, že pôjde rúbať do Liptovských hôr. Keď bol Jozef v práci, Jano Mak si dovedol do domu dvoch cudzích chlapov, ktorí vyzerali ako páni a spolu s Janom zapisovali chlapov do práce do Ameriky. Lenže chlapov, ktorých do Ameriky odvieďli, často nútili pracovať v zlých pracovných podmienkach za málo peňazí. Veľa z nich sa tam stratilo a ich rodina doma o nich nič nevedela.

Dej diela sa odohráva v čase **maďarizácie**, čo je ďalším sociálnym problémom. Prvýkrát sa s ňou stretávame, keď sa Jozef vracal domov z vojny a stretol Imra, ktorý mu povedal, že hrá po maďarsky a že pán Coburg postaví novú maďarskú školu, kde sa deti budú učiť po maďarsky. Keď Jozef bol druhýkrát na vojne, v kasárni vedľa neho spával Ivan Pietor, ktorý stále rozprával o Slovákoch, stále sa búril. Aj keď Pietor nebol Jozefovi sympatický, vždy mu prikyvoval, že má pravdu, len aby zmlkol. Pred Jozefovým odchodom domov, zavolali si ho na „šaržu“, kde sa ho pýtali o Ivanovi Petrovi, a on povedal, že ho rád počúval, lebo „vždy pravdu rozpráva“. Potom sa ho ešte opýtali, či pozná Bánociho a či mu povedal, že „si zašpinil otcovské meno a hubu, lebo si oboje zmenil“. Jozef sa priznal k tomu a uväznili ho na päť mesiacov. V dedine sa rozprávalo, že chcú postaviť novú školu, ktorá bude maďarská. Dedinčania sa chodili podpisovať k pánovi farárovi za starú školu a k Bánocinu za novú. Keď umrel farár, Ďumbier išiel na faru hľadať podpísané papiere, pýtal sa i nového administrátora, ale ten mu nepomohol a papiere nenašiel. Stavali novú školu, ktorú následne podpálili, ale na vzbure sa nezúčastnili všetci dedinčania.

Ďumbier to videl a chlapov odohnal domov, ale už bolo neskoro. Na druhý deň prišli žandári, ktorí večer odviekli z dediny asi tridsiatich chlapov. Baniar si taktiež pomaďarčil meno a stal sa Bánóci.

Je tu prítomný aj problém **negramotnosti**, keďže Jozef nevedel ani čítať, ani písať.

V **psychologickom** románe je dôležitejší pohľad do vnútra človeka ako zachytenie reálneho sveta. Sú tu zobrazení obyčajní ľudia v dedinskom prostredí, na úkor ktorých páni páchajú veľa nepravostí. Títo obyčajní ľudia, alebo aspoň niekolkí z nich majú morálnu prevahu nad ich nadriadenými. Autor veľmi podrobne vykresľuje vnútorný stav postáv, často opisuje aj ich najtajnejšie pocity, o ktorých postavy ani samé nevedia alebo sa ich boja povedať.

[...]

Autor sa v diele zameriava na životy obyčajných dedinských ľudí, ktorí sú zobrazení vo svojej bezmocnosti voči osudu, ktorý majú vopred daný. Fatalita tu zohráva hlavnú úlohu, lebo postavy sú voči svojmu osudu pasívne, málokedy ho zoberú do vlastných rúk a niečo zmenia, málokedy sa vzbúria, aby urobili nejakú zmenu vo svojom živote. Ľudia z dediny zvykli často vopred určiť osud ľudí: „na dedine býva to tak, že napolo každému upletú osud vopred, neraz v detstve prisúdia, kto bude múdry, a potom musí byť múdry, alebo prisúdia naopak.”

Jednou z postáv, ktorá ma hneď od začiatku deja predurčený osud autorom, je Jozef Mak, nemanželské dieťa Mary Makovej a Gregora Bialoša: „Jozef Mak, obyčajný človek, milión, ktorého nečaká na svete nik a nik ho spomínať nebude, keď sa zo života vráti. Jozef Mak: milión. Čo sa spomína len ako ľudstvo, a nikdy nie ako človek.” Tej noci, keď sa Jozef narodil, mal neobyčajnú návštevu, navštívil ho sám Ježiš, ktorý mu dal dar. Ježiš chcel byť štedrý, ale chodil celú noc, a tak mu skoro nič neostalo. Napokon mu dal to, čo ešte mal, lebo nik mu žiadny dar nedal, keďže na svete ho nik nečakal. Okrem „materinho strachu” ho nikto nevítal: „dávam ti ukrižované ruky, tie mi ostali z tejto noci. Vezmi si ich a nehľadaj k nim ústa ani potom, keď budeš ľudom rozumieť a keď ťa budú chcieť nahovoriť, aby si ústa od niekoho požadoval.” Ukrižované ruky symbolizujú, že Jozef od malička dostal do daru utrpenie, ktoré ho bude sprevádzať po celý život, pretože sa narodil ako nemanželský syn matke – vdove a krstná matka (nedôsledná Hana Meľošovie) nedodrжала všetky zvyky, ktoré boli pri krste – nedala peceň chleba pod stôl, aby dieťa malo v živote šťastie, a pôrodná baba dieťa nemohla na chlieb položiť. Jozef ale Ježišov dar celkom neprijme, lebo keď spí u Meľošov v stajni a Maruša k nemu chodíeva, on jej veľmi rád rozpráva a čuduje sa, „odkiaľ vie toľko rozprávať”. Aj keď Jozef pracoval v lese, každý večer rubárom rozprával rozprávky, ktoré si sám vymýšľal: „nikdy si nepomyslel Jožo Mak, či je ťažšie zvalať borovicu vysokú ako veža, a či ťažšie chlapom rozprávať, ale teraz to razom uhádol a razom mu vystúpil pot na čele pred nemožnou úlohou”. Ale Jozef rád rozprával, lebo „vtedy sa mu ulavilo najopravdivejšie”. Jozef nerád zasahuje do svojho osudu a raz si povedal „či je nie vždy tak najlepšie, ako samo príde...?”

Vo vzťahu k obom ženám zo svojho života je pasívny: Marušu nedokáže odmietnuť, aj keď vie, že to, čo robí, nie je správne, aj keď vie, že tým ubližuje Jule, nedokáže sa jej vzoprieť aj napriek tomu, že ju preklína a vidí ju ako diabla. K Jule je tiež chladný, málo s ňou komunikuje, a aj keď chce, nevie jej povedať, ako ju má rád: „...ale keby sa mohol vyrozprávať aspoň trochu. Aj so synom by sa vyrozprával vďačne, lenže, treba to vedieť, treba sa to učiť, a on nevie, nevie.” Keď sa Jozef zalúbil do Maruše, autor hovorí, že „pozabudol sa a spieval si sebe a začínal byť človekom pastier Jozef Mak”. Potom, keď bol Jozef na vojne a po roku nedostal žiaden list z domu, autor píše, že Jozef „prestal spievať”. Lenže keď mal dieťa s Julou, Jozef bol zase človekom: „Jozef Mak porozumel synovi, aj materi. Nebol kameň, nebol peň, človek bol.” Keď sa Jozefovi a Jule narodilo druhé dieťa, Jozefa to tak obmäkčilo, že skoro plakal, ale nevedel nič urobiť, alebo povedať, aby svoje city vyjadril: „nuž dohútal si múdry Jozef Mak, že sa ničomu v živote nepriučil, a patrí sa mu

tu iba stáť, ticho, mlčky, lebo by bolo smiešne, keby hrubé ruky začali niečo vyčínať, čomu sa nepriučili, a keby začal reč, ktorú si neprichystal.” Nakoniec kvôli svojim chybám Jozef stráca jediného človeka, ktorý ho má rád – Julu, a autor určí, čo sa bude s ním diať ďalej: „musí v druhej múdrej tridsiatke žať, čo v prvej nemúdrej tridsiatke sial.[...] Trp Jozef Mak. Človek-milión si, nuž vydržíš všetko, keďže nie je pravda, že najtvrdší je kameň, najmocnejšia je oceľ, ale pravda je, že najviac vydrží na svete obyčajný Jozef Mak.”

Jozef chytí svoj osud do rúk len vtedy, keď sa rozhodne, že odíde od Kubandu, že si postaví chalupu, že si zoberie Julu za ženu a keď začne pracovať u Baniara a pomaly si spláca druhú polovicu chalupy. V iných situáciách do svojho osudu radikálne nezasahuje.

Aj Julia Petrisková má vopred určený osud ľuďmi z dediny, považovali ju za kaliku, ktorá sa vydať nesmela: „Doma všetky tri vydaté sestry držali ju len tak na milosti, keďže mala ľavú ruku suchú od pleca až po lakeť, a ešte bola malá, keď vyriekli nad ňou súd, že sa vydávať nikdy nebude a treba ju trom užiť nejakou do smrti. Keď bola väčšia, sama sa držala toho súdu, pokladala ho za zrejmy, poslúchala všetkých, čo jej rozkazovali, a rozkazovali jej mnohí. Varovala všetky deti troch sestier, zavše robila až za troch, ale tu bol súd, nuž všetci, i sama verila, že vykonala roboty iba za pol zdravej ruky.” Ale Julia sa voči súdu dediny a aj sestier vzbúrila, lebo ju ovládlo niečo omnoho silnejšie, ako boli názory ľudí. Bola to láska. A ľudia sa nad jej rozhodnutím pohoršovali: „ženy sa pohoršovali, že Julia sa ide vzpierať voči verejnemu rozsudku, ktorý dedina vyriekla nad jej hlavou už dávno.” Julia bola dobrá, poddajná, ale i hlúpa: „azda zato, že bola hlúpa. Veď jej od malička húdli, že je taká, nuž musela byť...” Na svadbe sa Jozef opil a ona ho musela celú noc opatrovať, „aby sa splnil osud, že stvorená je strážiť nad biedou iných.” Julia bola dobrou manželkou, veľa si vytrpela, skoro nikdy sa svojmu utrpeniu nesnažila ujsť, ale prijala ho pokorne, ako by to bol dar. Aj napriek tomu, že sa k nej Jozef správal zle, neodišla od neho, aj keď si bola vedomá, že by dokázala sama užiť aj seba, ale aj svojho syna. Povedala o tom Jozefovi, ale on ju nevyhnal, preto ostala pri ňom trpieť ďalej. Postupom času si Jozef mení správanie, ale už je neskoro. Trpela potichu a nakoniec umrela.

5. K problematike charakteristiky literárnych postáv

5.1 Teoretický exkurz do problematiky

Literárna postava je podľa Tibora Žilku „*autonómny, objektivizovaný subjekt v epickom alebo dramatickom texte*“ (Žilka, 1987, s. 87).

Postavy v literatúre si nemožno celkom stotožňovať so živými ľudskými bytosťami z reálneho sveta. Tak ako samotné motívy v dielach môžu byť iba autorovým vnútorným obrazom skutočnosti. Pri vytváraní literárnej postavy slúži autorovi najčastejšie model človeka, no zriedkavejšie kategóriu postavy môže zastávať aj zviera alebo neživý predmet.

V lyrických dielach (v poézii) nemáme postavy. V lyrickom diele je prítomný tzv. lyrický subjekt. Lyrickým subjektom je najčastejšie autor, ktorý v danom lyrickom diele uvažuje nad sebou, nad svetom, prírodou, vyjadruje svoje city, pocity a pod.

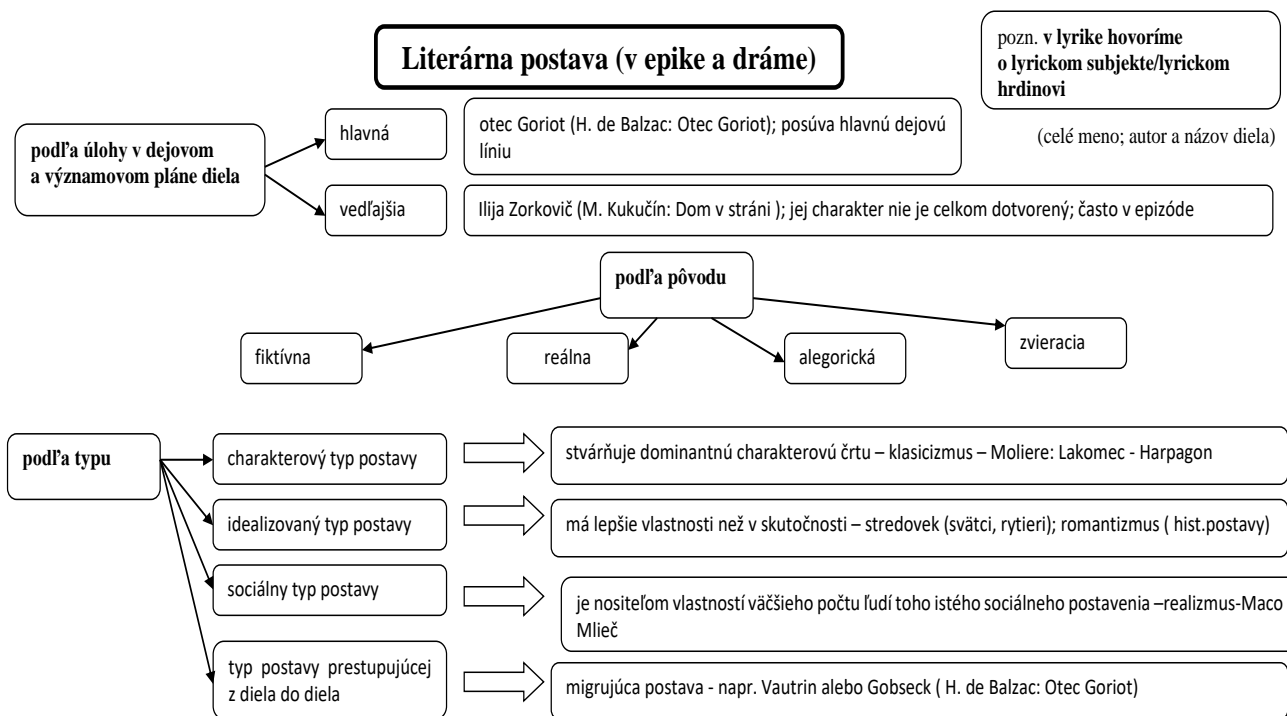
Michal Harpáň vo svojej knihe uvádza nasledovné: Postavu možno definovať ako osobu, ktorá vystupuje v literárnom diele a realizuje sa na tématickom pláne prostredníctvom jednotlivých motívov. Patrí teda do sveta rozprávania, z ktorého nemôže vystúpiť a konať mimo konkrétne súvislosti konkrétneho naratívneho sveta. Literárne postavy nemožno úplne stotožňovať so živými ľudskými bytosťami. Prevažná časť literárnych teoretikov sa zhoduje, že analýza literárnej postavy sa nesmie pochopiť ako jej preverovanie životom. V samotnom texte existuje osobitý pásмо postáv, v ktorom sa realizujú v dialógoch vo vyslovenom a vnútornom monológu. Toto pásмо postáv sa od pásma rozprávača aj graficky oddeľuje (úvodzovkami, pomlčkami). V modernej próze sa však rozdiel medzi týmito pásмами stále väčšmi stiera. Ale treba si uvedomiť, že si predstavu o postave čitateľ nevytvára len na základe priameho prehovoru (dialóg, monológ), dôležitú úlohu v tom má aj rozprávač. Práve rozprávač vo väčšej alebo menšej miere charakterizuje jednotlivé postavy. Charakterizácie postáv, ktorú možnosť chápať aj ako ich vzájomné odlišovanie, môže byť rozličná, tvorená z rozličných hľadísk. Iná je napr. v dielach humoristicky zameraných a iná v dielach vážneho obsahu. Pre niektoré obdobia vo vývine literatúry (renesancia, klasicizmus, čiastočne aj realizmus) sa prejavoval v typizácii: jednotlivé postavy sa znázorňovali ako typický predstavitelia určitých spoločenských tried a skupín. Na rozdiel od toho v súčasnej literatúre ide skôr o individualizáciu postavy, ktorá je najmä z aspektu svojho vnútorného sveta neopakovateľná, a predsa pre určité spoločensko-psychologické okolnosti aj reprezentatívna. Charakter ako výsledok charakterizácie v literárnom diele sa prevažne stvárnjuje a používa v etickom alebo psychologickom význame.

Keď Aristoteles v Poetike hovorí, že charakter môže byť od nás lepší, horší alebo nám podobný, je to, pravda, etické stanovisko. S ním je úzko späté psychologické, ale aj sociologické stanovisko, čo všetko súvisí s nevyvrátiteľnou skutočnosťou, že pri stvárnjovaní literárnej postavy najčastejším modelom je človek (no literárne postavy môžu byť aj zvieratá a vo výnimočných prípadoch aj predmety). Práve táto antropomimetickosť postavy často zvädza na hľadanie podobností so skutočnými ľuďmi.

Na druhej strane existujú pokusy definovať literárnu postavu len ako nositeľa deja. Vychádzajú predovšetkým z Proppovho chápania funkcie akcie konajúcej postavy, bez ohľadu na to, že Propp svoje teoretické uzávery budoval výlučne na rozprávke. Literárne postavy však úzko súvisia a celkovým fungovaním jednotlivých žánrov-inak sa správajú v epose a inak v románe alebo v novele. Rovnako možno pozorovať ich premeny v jednotlivých vývinových obdobiach literatúry. Iný je semiotický štatút postavy v modernistickej próze, keď napr. predstavitelia nového francúzskeho románu namiesto tradičných postáv uvádzajú neurčité gramatické osoby, a iný v

postmodernej próze, kde do výrazu prichádza intertextovosť postavy, čiže „premiestňovanie“ postavy z jedného textu do druhého (M. Harpán, 1994, s. 210).

Literárne postavy sú samostatné subjekty literárneho diela. Realizujú sa pomocou konfliktov (so sebou, s inou postavou, so spoločnosťou). Poznáme niekoľko typov literárnych postáv.

Fiktívnu postavu a vymyslenú postavu, ktoré vytvára v diele autor. Môže byť inšpirovaná reálnou postavou, ale aj nemusí byť. Mimo literatúry sa s nimi stretávame veľmi často napr. vo filmoch, v počítačových hrách. **Reálna postava** je taká, ktorá v skutočnosti existovala, resp. existuje. Sú to napr. reálne postavy kráľov, vojvodcov, vojenských veliteľov, politikov, atď. Tieto postavy sa často vyskytujú v historických románoch, v drámach.

Hlavná postava zohráva v príbehu hlavnú úlohu. Dotýka sa jej hlavná dejová línia. Je najpodrobnejšie, najprecíznejšie autorom prepracovaná. O jej živote sa spomedzi ostatných postáv dozvieme najviac. V niektorých dielach sa môže nachádzať aj viac hlavných postáv. Napríklad:

- V. Hugo – Otec Goriot – hlavná postava Otec Goriot;
- J. B. P. Molière – Lakomec – hlavná postava Harpagon;
- J. Hollý – Svätopluk – hlavná postava Svätopluk;
- B. Slančíková Timrava – Skon Paľa Ročku – hlavná postava Paľo Ročko;
- M. Kukučín – Keď báčik z Chocoľova umrie – hlavná postava Aduš Domanický.

Vedľajšia postava zohráva v diele vedľajšiu úlohu. Nie je vykreslená podrobne. Objavuje sa v príbehu len občas. Je súčasťou tzv. vedľajšej dejovej línie. Napríklad:

- R. Jašík – Námestie sv. Alžbety – vedľajšia postava Žltý Dodo, Maxi, Samko;
- D. Chrobák – Drak sa vracia – vedľajšia postava Šimon Jariabek;
- J. D. Salinger – Kto chytá v žite – vedľajšia postava Phoebe (sestra Holdena Caufielda);
- J. Otčenášek – Romeo, Julie a tma – vedľajšia postava Rejsek.

Idealizovaný typ postavy prebieha za pomoci idealizácia. Autor vykreslí postavu nie podľa skutočnosti, ale zvýrazní jej kladné vlastnosti a záporné potlačí. Idealizovaná postava je teda v diele s lepšími vlastnosťami ako v realite. Uvedený typ postáv veľmi často vo svojich dielach zobrazovali slovenskí romantickí autori. Nájdeme ich aj v iných obdobiach, napr. v období slovenského naturizmu. Napríklad:

- J. Botto – Smrť Jánošíkova – postava Jánošíka;
- A. Sládkovič – Detvan – postavy Martin, Elena, kráľ Matúš;
- S. Chalupka – Mor ho – postava slovenských junákov;
- M. Figuli – Tri gaštanové kone – postava Magdalény.

Charakterový typ postavy je typ postavy častý najmä v realizme. Autor zobrazuje ich skutočné vlastnosti. Zvýrazňuje najmä jednu typickú vlastnosť danej postavy. Môže byť kladná i záporná vlastnosť. Je to typická postava žijúca v typickom prostredí, oblečená v typickom odev. Postava hovorí typickou rečou. Prototyp autori pre takéto postavy nachádzali takmer vždy v reálnom živote. Napríklad:

- J. B. P. Molière – Lakomec – Harpagon;
- V. Hugo – Otec Goriot – Otec Goriot;
- J. G. Tajovský – Mamka Pôstková – mamka Pôstková;
- B. Slančíková Timrava – Ťapákovci – rodina Ťapákovcov;
- P. O. Hviezdoslav – Hájnikova žena – Estera Vlkolinská.

Sociálny typ postavy je postava, ktorá je nositeľom takých vlastností, ktoré sú typické pre sociálnu vrstvu, do ktorej patrí. Postava je reprezentantom danej sociálnej vrstvy. Napríklad:

- P. O. Hviezdoslav – Hájnikova žena – Artuš Villáni – vrstva zemanov, Miško a Hanka Čajkovci – ľud;
- M. Urban – Živý bič – Eva Hlavajová – ľud, notár Okolický – páni;
- R. Jašík – Námestie sv. Alžbety – Pavel – katolík, Eva – židovka;
- J. Chalupka – Kocúrkovo – pán z Chudobíc – zeman, čižmársky majster Tesnožil – remeselník, učiteľ Sloboda – inteligencia;
- M. Kukučín – Keď báčik z Chochoľova umrie – Aduš Domanický – zeman, Ondrej Tráva – podnikateľ.

5.2 Ako na charakteristiku literárnych postáv? - Metodické usmernenia.

P. č.	Druh charakteristiky/ Anticipované hľadisko	Spôsob charakterizovania / Typ postavy	Poznámky / Prvky definujúce typ postavy	Príklady z literárneho diela / Príklady literárnych postáv
1.	Priama charakteristika – kto charakterizuje postavu?	• rozprávač	Rozprávač priamo charakterizuje určitú postavu.	„Ondráš Machuľa veru biedny tvor boží. Kto len pozrie naň, musí ho poľutovať. Akoby Stvoriteľ chcel vzbudiť v ľuďoch obdiv, zasypúc ho všetkými nedostatkami. Hlava veľká, krytá ostrými vlasmi, ktoré svojou nepoddajnosťou ponášajú sa na zvieraciu srst'. Čelo nízke, oči nápadne malé, líčne kosti vypuklé, nos rozpláštený na kabáč a ústa široké. Postava malá, nevyvinutá, zhárbená. Keď kráča, ruky mu vopred celebajú ako cepy — celý človek málo ponáša sa na človeka.“ (M. Kukučín: Neprebudený)
		• iné postavy	Postava je charakterizovaná inými postavami.	„Nemôžem povedať, že by bola Malka krásna. Ach, to nie. Videl som ja aj také dievčatá, čo by si neboli ku Malke ani stali, ale zväbila môj pohľad najskorej svojou skromnosťou ako žabie očko, čo bojazlivo vyzerá spod lopúcha na človeka.“ (F. Švantner: Malka)
		• autocharakteristika	Postava charakterizuje samu seba.	„...nemám bohatstva ako Zápotočný. Nemám ani peňazí ako pliev. Nemám ani koní plnú stajňu. Nemám ani len vlastnej strechy nad hlavou. Som obyčajný tulák, čo skupuje drevo po krajine.“ (M. Figuli: Tri gaštanové kone)
2.	Nepriama charakteristika	• prostredníctvom myšlienok a pocitov	Bystrosť/ťažkopádnosť, istota/neistota, prijatie/neprijatie seba samého, ľudí, situácií; citlivosť na vonkajšie stimuly, hĺbka/plytkosť myšlienkového spracovania stimulov, druh temperamentu atď.	„Tajil dych a tváril sa, že spí, keď počul Evine kroky v pitvore. Ako dobre, ako voľne sa mu zrazu dýchalo. Akoby niekto sňal z jeho prs vlkolaka, ktorý ho dlávil a cical mu krv v hroznom, dusivom sne. Akoby ho bol v poslednej chvíli vytiahol z prepahliska, v ktorom sa už-už zadúšal.“ (D. Chrobák: Drak sa vracia)

		<ul style="list-style-type: none"> ● na základe reči/verbálneho vyjadrovania sa 	<p>Úroveň vzdelania, typ osobnosti, sociálna vrstva, prostredie, z ktorého pochádza.</p> <p>Stručné vyjadrovanie – ide o uzavretú postavu.</p> <p>Nárečové vyjadrovanie – ide o jednoduchú postavu pochádzajúcu z ľudu.</p> <p>Absencia komunikácie môže byť indikátorom chladného vzťahu (napríklad medzi Šimonom a Evou z novely Drak sa vracia alebo Jozef Mak a Jula v románe Jozef Mak) alebo napríklad vzťahu, v ktorom pocity sú také silné, že nedajú svojim nositeľom prehovoriť (napr. Malka a valach v novele Malka).</p>	<p>„Vedela, že ako vždy, ani dnes ju nepozdraví a nepodíva sa na ňu. Sadne si za stôl a bez slova začne chlípať polievku, ktorú ona položí pred neho práve tak ticho a bez slova. Za celý čas nezodvihne hlavu a neprihovori sa jej. Počká ešte na jeho rozkaz pre zajtrajšok, ktorý vysloví vždy, až doje, až sa zodvihne od stola a urobí tri kroky smerom k izbe, kde spávajú. Vtedy, dotknúc sa kľučky a skloniac hlavu medzi pleciami, povie spoza chrbta; „Zajtra presušame na Blatách.“ Alebo „Zajtra treba zväzať.“ Vypočuje jeho rozhodnutie, odprace zo stola a vyčká, kým zaspí.“ (D. Chrobák: Drak sa vracia)</p>
		<ul style="list-style-type: none"> ● podľa spôsobu obliekania sa a vystupovania na verejnosti 	<p>Postava je elegantná/neupravená, dbá/nedbá o seba, zaujíma/nezaujíma ju, čo si o nej ľudia myslia.</p>	<p>„Pán Sásik bol útlej, trošku zohnutej postavy s veľkou hlavou a širokou, bledou tvárou. Fúzy pristrihoval si po anglicky a keď vychádzal, vždy sa hodil do dlhého salónového kabáta a priviazal si pod bradu červenú mašľu, natiahol žlté, vždy nové rukavičky a brával so sebou tenkú paličku. Keď kráčal, pyšne dvíhal hlavu dohora, pozrel do ďaleka a znovu ju spúšťal, akosi na pravé plece, rukami rozháňal alebo mal jednu vo vrecku a druhou medzi prstami krútil tenkou paličkou raz na jednu, raz na druhú stranu.“ (J. Jesenský: Doktor)</p>
		<ul style="list-style-type: none"> ● vyplývajúca z mena postavy 	<p>Pomocou mena autor apriórne naznačuje určité charakteristiky danej postavy.</p>	<p>Ondráš Machuľa – človek, ktorého si nikto neváži, ktorého prítomnosť mnohým vadí ako prítomnosť machule v zošite.</p> <p>Jozef Mak – drobný človek, ktorý pre svet neznamená nič, ale ktorý sa jedného dňa stane pre jednu osobu celým svetom.</p> <p>Adam Hlavaj – „Skutočne hlavatý Hlavaj, ktorý ako žila premáhal všetko, čo mu do cesty prišlo.“ (M. Urban: Živý bič)</p>

		<ul style="list-style-type: none"> • na základe činov 	<p>Správanie človeka je najlepším svedectvom o jeho charaktere/morálnom profile/vnútornej prežívanej. Aj keď nie vždy to platí. Niekedy viditeľný profil postavy môže byť v rozpore s jej neviditeľným profilom.</p>	<p>Divergencia medzi konaním a správaním postavy je viditeľná napríklad u Ile Ľapákovskej, ktorá veľmi túži po tom, aby ju Paľo odviezol zo služby u učiteľov (necháva otvorené vráta, spáva oblečená, vždy pripravená odísť), ale keď za ňou skutočne príde, jej správanie sa javí ako protiklad k jej vnútornému prežívaniu: správa sa odmietavo, až agresívne – zoškriabe mu kožu z nosa.</p>
		<ul style="list-style-type: none"> • vyplývajúca z prostredia, ktorom býva 	<p>Miesto a podmienky, v ktorých žije, môžu nasvedčovať napríklad o jeho integrácii/marginalizácii.</p>	<p>Napríklad Drak z novely Drak sa vracia žije vo vyžihárni za dedinou, čo je jedným z faktorov/ukazovateľov jeho marginalizácie.</p>
3.	<p>Z hľadiska literárneho smeru, do ktorého patrí dané dielo</p> <p>➤ Postavy sú konštruované tak, aby viedli k dosiahnutiu politických, sociálnych a kultúrnych cieľov dominantných v danom období.</p>	<p>Romantická postava je vykonštruovaná ako modelová postava, ktorá má inšpirovať (v slovenských podmienkach) k boju za politickú a kultúrnu slobodu slovenského národa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Uprednostňuje cit pred rozumom - Bojuje za slobodu človeka a národa - Väčšina slovenských romantických postáv je idealizovaná, napríklad Martin a Elena; výnimku tvorí napríklad divný Janko. Ide o hrdinov, ktorí majú vznešené ciele, za dosiahnutie ktorých sú ochotné obetovať aj život. Vymykajú sa z rámca bežného, každodenného života a vykonávajú hrdinské činy. - Hrdina je spravidla vnútorne silný jednotlivec, ktorý vzdoruje osudu. - Hrdina je v ustavičnom rozpore so skutočnosťou – bojuje proti stiesňujúcej realite a túži po krajšom živote. - Hrdina v zápase sen - skutočnosť často hynie pre neuskutočniteľnosť svojho sna. - Autoštylizácia - autor sa s niektorou z postáv stotožňuje, tá postava má autobiografické črty autora. 	<p>Slovänski junáci z lyricko-epickej skladby Mor ho! od Sama Chalupku majú vznešený cieľ – bojujú za slobodu svojho národa a sú schopní radšej zomrieť, ako žiť v porobe. Pri dosahovaní tohto vznešeného cieľa zomierajú, ale stávajú sa morálnymi víťazmi príbehu. Autor sa s nimi identifikuje – s rovnakou vášňou a urputnosťou bojuje spolu so štúrovcami za slobodu slovenského národa, ktorý je ohrozený maďarizáciou.</p>

		<p>Realistická postava – pomocou nej autori chcú napríklad sociálne, morálne a kultúrne povzniesť slovenské zemianstvo, neskôr slovenský ľud.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Na rozdiel od romantizmu, kde vystupujú idealizované postavy, v realizme je prítomný typ obyčajného človeka, ktorý je verne a objektívne zobrazený so všetkými svojimi trápeniami, ťažkosťami, menej s radosťami. Nemá žiadne vysoké a vznešené sny. Jeho hlavným cieľom je prežitie, respektíve zlepšenie podmienok, v ktorých žije. - Na rozdiel od romantizmu, kde konanie romantickej postavy často malo širší spoločenský dosah, činy realistickej postavy nezasahujú veľkú skupinu ľudí, väčšinou len úzky rodinný okruh. - V prvej vlne realizmu postavy sú charakterizované hlavne na základe viditeľných prvkov (reči a činov), v druhej vlne realizmu sa už stretávame so záujmom o vnútorné prežívanie postavy. 	<p>Jozef Mak a Jula Maková nebojovali nikdy proti maďarizácii. Keď bolo potrebné si odpracovať tri dni pri výstavbe maďarskej školy, Jula to poslušne splnila, neprotivila sa. Jej išlo hlavne o bezpečie a pokoj svojej rodiny. „<i>No, a keď prišiel rozkaz od richtára, že za Makovie chalupu treba robiť pri stavbe tri dni, Jula sa s Jánom Makom dlho neškriepila. Večer si navarila a ráno bola prvá na stavenisku, najvytrvalejšie mlčala, keď iní nadávali.</i>“</p> <p style="text-align: right;">(J. Cíger Hronský: Jozef Mak)</p>
		<p>Naturistická postava – pomocou nej autori dokazujú, že úzka spätosť človeka s prírodou ho vnútorne obohacuje.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Hlavná postava je úzko spätá s prírodou a nie je sociálne zakotvená. - Filozofia prírodného človeka – „čistý človek“ – koná pudovo (inštinktívne), nevie sa pretvarovať - Postavy sa rozdeľujú striktné na dobré a zlé. - Hrdina je silná individualita: osamelý, tajomný, záhadný, koná vo výnimočných situáciách, - Naturistická postava má slabú sociálnu sieť. - Hrdina musí prekonávať prekážky, spĺňa rôzne úlohy, aby dosiahol svoj cieľ. 	<p>Drak z novely Drak sa vracia je typickou naturistickou postavou:</p> <p>Nie je sociálne zakotvený - nepoznáme jeho pôvod, rodinu, miesto, kde sa narodil, poznáme len časť jeho životného osudu.</p> <p>Je spätý s prírodou, čo vyplýva aj z nasledovného citátu: „<i>Akoby Drak i rovina patrili spolu, akoby ich tuná oboch zabudli veky</i>“. Vyzná sa v lesoch, v horách, pozná priechody, ktoré ani dedinčania, ani Šimon, ani pastieri, ktorí sa dlhodobo pohybujú vo vrchárskom prostredí, nepoznajú.</p> <p>Má slabú sociálnu sieť a je silne individualizovaný hrdina. Nie je začlenený do sociálneho prostredia, je marginalizovaný. Drak na začiatku nepatril nikomu, bol</p>

				sám, čo vyplýva aj z citátu: <i>“on jej vlastne nikdy nepatril, pretože nepatril nikomu. Bol vždy sám. Sám proti všetkým, proti nej i proti sebe samému“</i> .
		Naturalistická postava – život človeka je determinovaný životným kontextom. Človek sa plynutím dejín nemení, jeho biologická podstata je rovnaká.	- Naturalistická postava koná inštinktívne, je determinovaná rasou, prostredím, dobou, výchovou atď. - Aj keď si robí plány do budúcnosti, prirodzene získané sklony ovplyvnia jeho životnú dráhu. - Nepreskočí svoj tieň, už narodením sa zaraďí do určitého rámca, z ktorého nedokáže vybočiť.	Hnacím motorom činov grófkky Brigity z románu Adam Šangala sú pudy: <i>„Cítanie lásky a túžba po nej, len na podklade prirodzeného inštinktu ženy, boli u nej silne vyvinuté. Ona túžila za mužmi vôbec, a jej lásku si vydobyl, kto najlepšie zodpovedal jej chúťkam, bez zvláštneho ohľadu na duševné vlastnosti.“</i> Protipólom tohto prístupu je farár Konôpka, ktorý zastáva v tejto otázke nasledovný názor: <i>"Musíme sťa vôľu Hospodina poslúchať každý cit, ktorý sa v nás ozve? Teda mám zabiť neprajníka, mám odcudziť šperk, po ktorom bažím, mám odlúdiť ženu, ktorú milujem, i keď prisahala inému vernosť? Ved' Boh mi dal i rozvahu a dal mi nepodplatiteľnú a neoklamateľnú smernicu môjho činenia i konania, dal mi svedomie!"</i> (L. Nádaši-Jégé: Adam Šangala)
4.	Z hľadiska morálneho profilu	• Pozitívna postava	- Je nositeľom morálnych hodnôt.	Napríklad Peter z románovej novely Tri gaštanové kone je spravodlivý, čestný, nerobí kompromisy. Je príkladom stálosti, pevného stanoviska a etického presvedčenia, nielen na rovine teoretickej, ale aj praktickej.
		• Negatívna postava	- Stelesňuje zlozvyky, morálny úpadok.	Na druhej strane, Jano Zápotočný z tej istej novely je typickou negatívnou postavou. Jeho charakter má až démonický ráz – je sebecký, má sadistické sklony, týra ľudí a zvieratá.
5.	Z hľadiska častosti výskytu v príbehu	• Hlavná postava	- Zúčastňuje sa na dôležitých momentoch deja. - Je zapojená do hlavného konfliktu. - Podrobná charakteristika.	Jozef Mak, Adam Hlavaj, Ondráš Machuľa

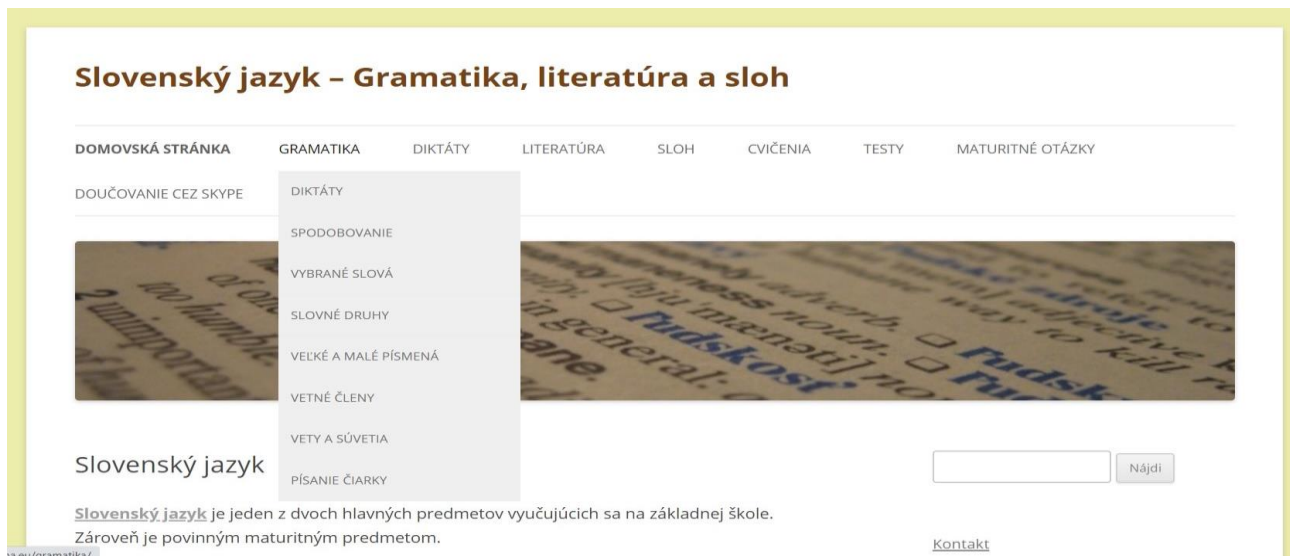
		<ul style="list-style-type: none"> • Vedľajšia postava 	<ul style="list-style-type: none"> - Stretávame sa s ňou len v niektorých častiach príbehu. - Stručnejšia charakteristika. - Pomocou tejto postavy autor zvýrazňuje vlastnosti hlavnej postavy. 	Jano Mak (Jozef Mak), starý Domino, Angyal (Živý bič), Jano Dúbravovíe (Neprebudený), Jonáš Mihvok (Adam Šangala)
		<ul style="list-style-type: none"> • Periférna/ epizodická postava 	<ul style="list-style-type: none"> - Je na periférii diania/vystupuje len v jednej epizóde. - Len dopľňa celkovú atmosféru deja. - Jej profilu sa autor skoro vôbec nevenuje. 	Paľo – priateľ Adama Šangalu, manželka Jožka Greguša (Tri gaštanové kone), Pavel Záh (Živý bič).
6.	Z hľadiska stupňa transfigurácie reality	<ul style="list-style-type: none"> • Fiktívna postava 	<ul style="list-style-type: none"> - Výplod fantázie autora. 	Martin, Elena (Detvan), grófka Brigita, farár Konôpka (Adam Šangala)
		<ul style="list-style-type: none"> • Historická postava 	<ul style="list-style-type: none"> - Postava, ktorej existenciu je možné historicky dokázať. 	Kráľ Matiaš (Detvan), kardinál Pázmány a Gabriel Bethlen (Adam Šangala).
7.	Z hľadiska počtu postáv, ktoré zahŕňa	<ul style="list-style-type: none"> • Individuálny hrdina 	<ul style="list-style-type: none"> - Reprezentuje jednotlivca. 	Iľa Tapáková (Ľapákovci), Ondráš Machuľa (Neprebudený)
		<ul style="list-style-type: none"> • Kolektívny hrdina 	<ul style="list-style-type: none"> - Reprezentuje skupinu. 	Slovänski junáci (Mor ho!), Ráztočania (Živý bič)
8.	Z hľadiska výskytu v nadpise diela	<ul style="list-style-type: none"> • Titulná (eponymická) postava 	<ul style="list-style-type: none"> - Postava, ktorej meno je explicitne vyjadrené v názve diela. 	Jozef Mak, Apoliena, Mamka Pôstková, Maco Mlieč, Malka, Adam Šangala, Zakliata panna vo Váhu a divný Janko atď.
		<ul style="list-style-type: none"> • Názvom naznačená postava 	<ul style="list-style-type: none"> - Postava, na ktorú názov diela nepriamo odkazuje. 	Neprebudený – Ondráš Machuľa, Živý bič – Ráztočania, Detvan – Martin, Pomocník – Volent Lančarič
9.	Z hľadiska vývinu postavy	<ul style="list-style-type: none"> • Flexibilná postava, ktorá sa vyvíja v priebehu deja 	<ul style="list-style-type: none"> - Profil postavy sa postupne dotvára, nie je nám predstavený celkovo od začiatku, nepredvídateľný, prekvapuje, nové udalosti, skúsenosti postavu menia. 	Jozef Mak, Jula Petrisková, Maruša Mel'ošová (Jozef Mak), Eva Hlavajová, Štefan Ilčík, Krista Dominová (Živý bič), Zuzka (Statky-zmätky), valach (Malka), Drak, Šimon (Drak sa vracia)

		<ul style="list-style-type: none"> ● Rigidná/statická/lineárna postava, ktorá sa nevyvíja v priebehu deja 	- Profil postavy je jasný a od začiatku skompletizovaný, predvídateľný, neprekvapuje, nové udalosti, skúsenosti postavu nemenia.	Jano Zápotočný, Anča (Ďapákovci), Martin (Detvan)
10.	Z hľadiska vplyvu, ktorý má na iné postavy	<ul style="list-style-type: none"> ● Aktívna 	- Ovplyvňuje osud iných postáv.	Notár Okolický (Živý bič), Magdaléna (Tri gaštanové kone), Eva Jariabková (Drak sa vracia), valach (Malka), Iľa Ďapáková (Ďapákovci)
		<ul style="list-style-type: none"> ● Pasívna 	- Osud postavy je ovplyvnený inými postavami	Paľo Ďapák, Miško Ďapák (Ďapákovci)
11.	Z hľadiska sociálneho štatútu	<ul style="list-style-type: none"> ● Postava s vysokým sociálnym štatútom 	- Postava, ktorú si ostatné postavy vážia.	Starý otec (Do konca), Adam Hlavaj, dekan Mrva (Živý bič), farár Konôpka (Adam Šangala), Tomáš Kamenský (Statky-zmätky)
		<ul style="list-style-type: none"> ● Postava s nízkym sociálnym štatútom 	- Marginalizovaná postava.	Drak (Drak sa vracia), Ondráš Machuľa (Neprebudený), Eva Hlavajová, vdova Sivonka, Kúrňava (Živý bič)
12.	Z hľadiska typu osobnosti	<ul style="list-style-type: none"> ● Introvertná postava 	- Uzavretá postava žijúca bohatým vnútorným životom, nespoločenská, menej komunikujúca s okolím, premyslené konanie, viac rozmýšľa, menej koná.	Peter (Tri gaštanové kone), Jula Petrisková (Jozef Mak), Šimon Jariabek, Eva Jariabková (Drak sa vracia)
		<ul style="list-style-type: none"> ● Extrovertná postava 	- Je veľmi spoločenská, ľahko nadväzuje kontakty, je povrchnejšia, nepremyslené konanie, viac koná a menej premýšľa.	Iľa Ďapáková (Ďapákovci), Krista Dominová (Živý bič), Zuzka Bežanovie (Neprebudený), Hana Meľošová (Jozef Mak), Anička a Honzík (Kocúrkovo)
13.	Z hľadiska typu temperamentu – každá postava je zmesou prvkov patriacich do rôznych druhov temperamentu, ale	<ul style="list-style-type: none"> ● Sangvinická postava 	<ul style="list-style-type: none"> - Sa vyznačuje nestálou povahou, živosťou, pohyblivosťou, rýchlym vznikom a striedaním nehlbokých citových vzplanutí. - Býva veselá, optimistická, dobromyseľná, spoločenská, prístupná, bezstarostná. - Rýchlo sa nadchýna a jej nadšenie rýchlo opadá. 	Krista Dominová (Živý bič), Zuzka Bežanovie (Neprebudený), Hana Meľošová (Jozef Mak), Anička a Honzík (Kocúrkovo)

väčšinou jeden z typov dominuje.	<ul style="list-style-type: none"> ● Melancholická postava 	<ul style="list-style-type: none"> - Je skôr uzavretá, nesmelá, prevláda u nej smutná nálada, býva depresívnejšia, precitlivejšia, horšie prispôsobivá. - Bohatý vnútorný svet. - City vznikajú pomaly, ale sú trváce. - Intenzívne prežíva udalosti. 	Anča Ťapáková (Ťapákovci), Jula Petrisková (Jozef Mak), Šimon Jariabek, Eva Jariabková (Drak sa vracia)
	<ul style="list-style-type: none"> ● Cholericická postava 	<ul style="list-style-type: none"> - Je výbušnej povahy, ťažko sa ovláda, vznikajú u nej náhle, silné emocionálne reakcie. - Je neprispôsobivá a netolerantná. - Býva nedotklivá, nepokojná, útočná, impulzívna, aktívna. - Svoje ciele dosahuje za každú cenu. Aj cez mŕtvoly. 	Iľa Ťapáková (Ťapákovci), Adam Hlavaj (Živý bič), Jano Zápotočný (Tri gaštanové kone)
	<ul style="list-style-type: none"> ● Flegmatická postava 	<ul style="list-style-type: none"> - Vyznačuje sa pokojnou povahou, pomalým nástupom a málo výrazným prejavom citových reakcií. - Zachováva si odstup a reaguje racionálne i v náročných situáciách. - Nepodlieha náladám, býva spoľahlivá. - Obozretná, rozvážna, zmierlivá, vyrovnaná, pokojná, vie sa ovládať. 	Peter (Tri gaštanové kone), Martin Lepiš (Drak sa vracia), Maco Mlieč (Neprebudený)

6. Učebné zdroje – zamerané na vyučovanie slovenského jazyka a literatúry.

6.1 Online aplikácie zamerané na vyučovanie slovenského jazyka a literatúry v školách s vyučovacím jazykom slovenským

Webová stránka *Slovenský jazyk*

- Na tejto stránke nájdete teóriu aj príklady. V časti gramatika nájdete základnú teóriu z pravopisu – vybrané slová, spodobovanie, slovné druhy, vetné členy, vety a súvetia.
- Žiaci si majú možnosť precvičiť aj praktické zručnosti v pravopise prostredníctvom diktátov.
- V časti sloh si žiak môže naštudovať teóriu slohových postupov a jazykových štýlov. Zároveň v tejto časti je možné konzultovať jednoduché definície a vzory daných slohových útvarov, ako napr. opis, rozprávanie, výklad a esej, úvaha, životopis, súkromný list, správa a oznámenie.
- Webovú stránku môžete navštíviť kliknutím na tento odkaz: <https://slovincina.eu/>

Webová stránka *Úlohy zo slovenčiny pre deti na základných školách*

- Táto webová stránka je charakteristická svojou štruktúrou. Obsah učiva zoskupuje na základe predmetov a jednotlivých ročníkov.

- Dominantné zastúpenie tu má učivo zo slovenského jazyka a literatúry.
- Pri používaní tejto webovej stránky sa upozorňuje na to, že učebná látka je štruktúrovaná podľa platných kurikulárnych dokumentov Slovenska. Týmto náročnosť učiva pre jednotlivé ročníky nemusí zodpovedať učebným osnovám planým pre predmet Slovenský jazyk a literatúra vyučovaný na území Rumunska.
- Veľkým plusom sú didaktické hry, ktoré dokážu spestriť vyučovací proces.
- Stránka disponuje konfiguráciou tlače, ktorá umožňuje učiteľovi vytlačiť si dané úlohy na papier, rozdeliť ich medzi žiakov, aby úlohy riešili mimo počítača alebo tabletu, doma i v škole. Je len na učiteľovi, koľko úloh pre tlač vyberie a akého druhu.
- Webovú stránku môžete navštíviť kliknutím na tento odkaz: <https://www.grammar.in/sk/>

Webová stránka *Interaktívne cvičenia zo slovenského jazyka*

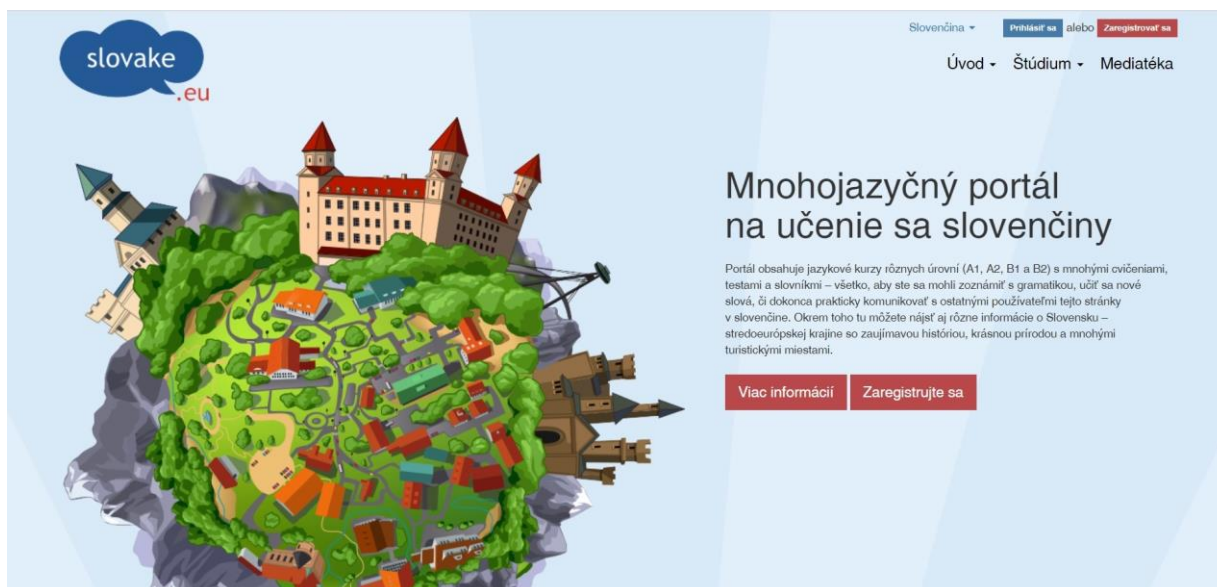
- Špecifikom tejto webovej stránky je veľké množstvo interaktívnych cvičení, ktoré umožnia žiakovi precvičiť si osvojené teoretické poznatky.
- Učivo je štruktúrované podľa jazykových rovín. Nájdete tu základné cvičenia zamerané na pravopis ohybných a neohybných slovných druhov, vybrané slová, písanie veľkých písmen. Neoddeliteľnou súčasťou sú aj súhrnné diktáty.
- Veľké pozitívum vidím v tom, že stránka umožňuje okamžitú spätnú väzbu. Súčasťou stránky sú aj testy zo slovenskej literatúry, samozrejme, svoje opodstatnenie nájdú na hodinách slovenskej literatúry na strednej škole.
- Webovú stránku navštívite kliknutím na tento odkaz: <https://www.gymmoldava.sk/ICV/SJL/indexICV.php>

Webová stránka *Vieme to – sekcia Vieme po slovensky*

- Systém, ktorý ponúka pestré a zábavné precvičovanie češtiny, angličtiny, slovenčiny a ďalších predmetov pod jednou strechou. Na tvorení obsahu sa podieľa skupina skúsených učiteľov.

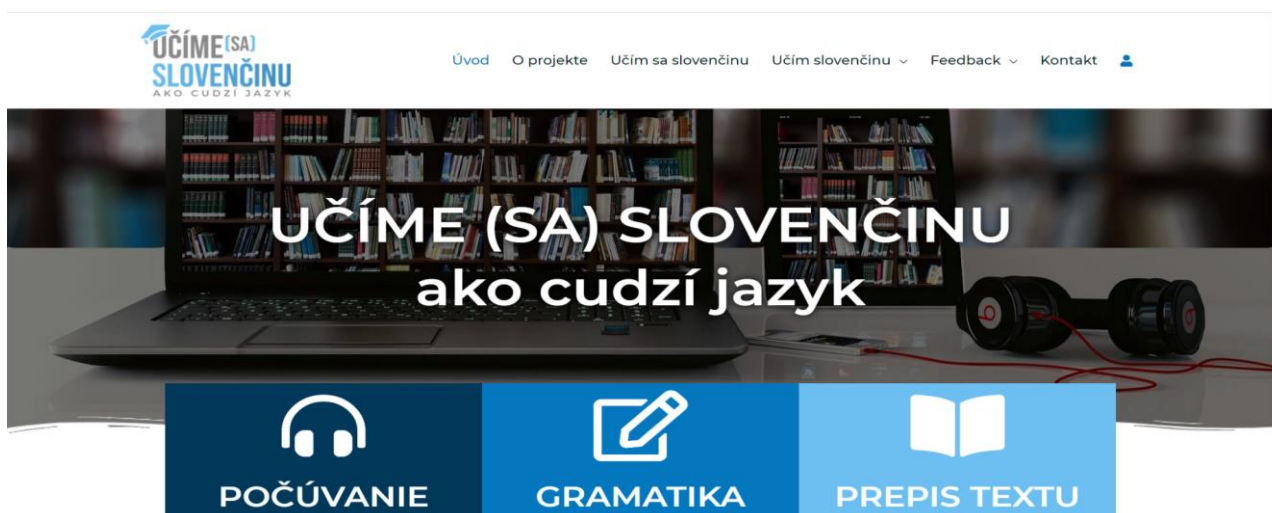
- Základ tvorí rozsiahla databanka jednoduchých cvičení, v ktorých žiak vyberá správnu odpoveď. Diktáty sú prístupné tak vo forme audionáhravky, ako aj vo forme dopĺňovačiek.
- Okrem klasických cvičení žiak tu môže nájsť aj veľké množstvo hravých cvičení.
- Webovú stránku môžete navštíviť kliknutím na tento odkaz: <https://www.viemeposlovensky.sk/>

6.2 Online aplikácie zamerané na vyučovanie slovenského jazyka v školách s vyučovacím jazykom rumunským

Webová stránka *Slovae.eu*

- Známa aj ako mnohojazyčný portál na učenie sa slovenčiny. Vhodná pre frekventantov hodín slovenského jazyka ako materinského jazyka na sekciách s vyučovacím jazykom rumunským.
- Portál obsahuje jazykové kurzy rôznych úrovní (A1, A2, B1 a B2) s mnohými cvičeniami, testami a slovníkmi – všetko, aby ste sa mohli zoznámiť s gramatikou, učiť sa nové slová, či dokonca prakticky komunikovať s ostatnými používateľmi tejto stránky v slovenčine.
- Okrem toho tu môžete nájsť aj rôzne informácie o Slovensku – stredoeurópskej krajine so zaujímavou históriou, krásnou prírodou a mnohými turistickými miestami.
- Webovú stránku môžete navštíviť kliknutím na tento odkaz: <https://slovae.eu/sk>

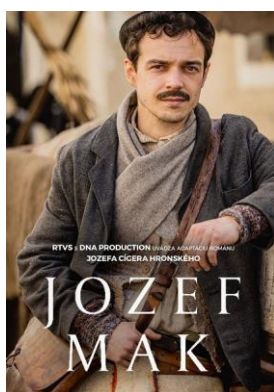

Webová stránka *Učíme (sa) slovenčinu ako cudzí jazyk*

- Je to perfektné riešenie pre samoštúdium pomocou elektronických zariadení.

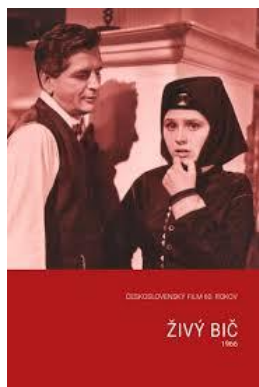
- Audiovizuálny materiál je krátky (v rozsahu max. 2 – 5 min.). Ku každému videu sú k dispozícii krátke cvičenia so spätnou väzbou.
- Môžete si precvičiť nielen počúvanie s porozumením, ale aj gramatiku alebo lexiku.
- Každý týždeň sú k dispozícii nové učebné materiály pre učiacich sa. Pre vyučujúcich sú voľne dostupné didaktické materiály formou pracovných listov.
- Texty sú pre jazykové úrovne A1/A2, B1/B2, C1/C2 (podľa Spoločného európskeho referenčného rámca pre jazyky).
- Učebné materiály je možné vybrať si podľa preferovanej oblasti záujmu, resp. tematických okruhov.
- Tento portál sa od iných učebných platforiem odlišuje najmä tým, že ponúka prácu s autentickými textami. A to nielen učiacim sa, ale aj vyučujúcim.
- Webovú stránku môžete navštíviť kliknutím na tento odkaz: <https://www.ucimesaslovincinu.sk/>

6.3. Filmová adaptácia literárnych diel

Anotácia: Adaptácia románu "Jozef Mak" od popredného predstaviteľa slovenskej medzivojnovnej prózy Jozefa Čigera Hronského nám nevšednou, lyrizovanou formou približuje pomery na slovenskej dedine z konca 19. storočia až po tridsiate roky 20. storočia. Jozef Mak, "človek milión", sa narodil ako nemanželské dieťa chudobnej vdovy a od detstva ho utláčal starší brat Jano, ktorý ho neskôr obral o snúbenicu aj o novú chalupu. Makovi postupne umiera otec, matka, láska z mladosti Maruša... Až po smrti svojej ženy July si uvedomí, že v nej stratil lásku, ktorú celý život hľadal. Vie, že nemôže zúfať, lebo sa musí postarať o deti, ktoré sú stelesnením tejto lásky. Príbeh obyčajného človeka, ktorý sa nedá zlomiť, ale vydrží všetko, čo mu osud prinesie, má čo povedať aj dnešnému divákovi. (RTVS)

Rozšírené informácie: <https://www.csfd.sk/film/1029391-jozef-mak/prehľad/>
Celý film: <https://www.youtube.com/watch?v=G84t9JFLvM0>

Anotácia: Televízne filmové spracovanie rovnomenného románu Mila Urbana, ktoré v roku 1966 nakrútil režisér Martin Ťapák. Milo Urban /1904 - 1982/ - jeden z najvýznamnejších slovenských medzivojnovných prozaikov. Detstvo prežil s rodičmi v horárni, takmer odtrhnutý od civilizácie. ... Pracoval ako redaktor časopisu Slovenský národ a denníka Slovák. Počas II. svetovej vojny bol redaktorom profašistického denníka Gardista. Pred oslobodením emigroval do Rakúska, kde ho odsúdili vďaka intervencii Ilju Erenburga iba na verejné pokarhanie. Vo svojej tvorbe Milo Urban obohatil tradičnú tematiku slovenskej dediny o hlboký psychologický rozmer. V popredí jeho próz nie je dej, ale vnútorné konflikty postáv, ich psychológia determinovaná divokou prírodou a spoločensko-vzťahovými normami vidieka... (z textu distribútora)

Rozšírené informácie: <https://www.csfd.sk/film/29343-zivy-bic/galeria/>
Celý film: <https://www.youtube.com/watch?v=dRyfKJxEhIc>

Anotácia: Televízny film podľa rovnomenného Jégého románu o mladom slovenskom sedliackom chlapcovi zo 17. storočia. Po otcovej smrti, ktorého obesia za pytliactvo, rozhodne sa Adam Šangala odísť do sveta a stať sa pánom. Zapletie sa však do sporu s grófom Markočom, ktorý týra sedliacke dievča, zbije ho a musí utekať pred jeho pandúrmami. Na úteku stretne pôvabnú Betku, dcéru trnavského remeselníka, do ktorej sa zalúbi, ale keďže Markočovi pandúri sú mu stále v päťach, na lásku niet času. Adam sa v zúfalom položení dá zverbovať za vojaka grófa Pálfyho... (oficiálny text distribútora)

Rozšírené informácie: <https://www.csfd.cz/film/155922-adam-sangala/prehľad/>
Celý film:

Anotácia: Televízny film nakrútený podľa novely Mila Urbana "Staroba". Milo Urban /1904 - 1982/ jeden z najvýznamnejších slovenských medzivojnových prozaikov. Pred oslobodením emigroval do Rakúska. V popredí Urbanových próz nie je dej, ale vnútorné konflikty postáv, ich psychológia determinovaná divokou prírodou a spoločensko - vzťahovými normami vidieka. Novela Staroba, ktorá sa stala literárnou predlohou k televízному filmu je príbehom Pavla Duchaja, ktorý začne chodiť o palici, čo je pre dedinský kolektív signálom jeho skorého odchodu zo života. Nielen dedina, ale aj najbližšia rodina pociťuje ako urážku, že Duchaj neumiera, že sa bráni osudu rozličnými aktivitami. (RTVS)

Rozšírené informácie: <https://www.csfd.sk/film/161720-smrt-pavla-duchaja/recenzie/>
Celý film: <https://macfilms.club/en/movie/792824/smrt-pavla-duchaja>

Anotácia: Balada o láske, nenávisti a hľadaní cesty z osamelosti. Dramatický príbeh uzavretého a neprístupného hrnčiara Martina Lepiša, ktorého okolie obviňuje zo skutkov, ktorých sa nikdy nedopustil. Po rokoch sa vracia, ale ani jeho statočná záchrana majetku dedinčanov pred lesným požiarom mu neprinesie dôveru, ani miesto medzi ľuďmi. (oficiálny text distribútora)

Rozšírené informácie: <https://www.csfd.sk/film/29049-drak-sa-vracia/galeria/>
Celý film: https://www.youtube.com/watch?v=9e07mlWp_ok

Anotácia: Televízny film *Tri gaštanové kone* je dramatisáciou rovnomennej baladickéj novely Margity Figuli. Na veľkom priestore sa rozvíja ľubostná dráma so zjavným sociálnym pozadím. V centre príbehu stoja dve kontrastné postavy - vnútorne čistá a citovo založená Magdaléna a jej nápadník Zápotočný, bezohľadný sebec a násilník. (oficiálny text distribútora)

Rozšírené informácie: <https://www.csfd.sk/film/162830-tri-gastanove-kone/galeria/>
Celý film: <https://www.youtube.com/watch?v=2d95-QNutvo>

Anotácia: Slovenský film nakrútený podľa poviedky Františka Švantnera, majstra lyrizovanej prózy, ktorého dielo sa stalo častou inšpiráciou pre dramatické spracovanie. Príbeh televízneho filmu *Malka* sa odohráva v malebnej scenérii slovenských hôr, uprostred prekrásnej prírody. Je baladickým rozprávaním o vzťahu dvoch mladých ľudí, o ľudských snoch, túžbach, vášňach. Spájanie sveta fantázie, obraznosti a sveta reálnych postáv a ich osudov má v tvorbe Františka Švantnera podobu výnimočnej sugestivity a emocionality. (RTVS)

Rozšírené informácie: <https://www.rtvs.sk/televizia/program/12044/297890>
Celý film: <https://www.youtube.com/watch?v=EF70KjS8mGI>

Zoznam použitej literatúry

CALTÍKOVÁ, M. a kol. 2020. *Nový slovenský jazyk pre stredné školy 3. roč. – učebnica*, Bratislava: Orbis Pictus Istropolitana, 2020. 122s. ISBN: 978-80-8120-733-4 (online dostupná: <https://kniznica.orbispictus.sk/slovensky-jazyk-ss-3/#1>)

CALTÍKOVÁ, M. a kol. 2020. *Nový slovenský jazyk pre stredné školy 3. roč. – zošit pre študenta*, Bratislava: Orbis Pictus Istropolitana, 2020. 108s. ISBN: 978-80-8120-734-1 (online dostupná: <https://kniznica.orbispictus.sk/novy-slovensky-jazyk-ss-3-zps/#1>)

- KMEŤOVÁ, E.D. - MÓŤOVSKÁ, A., 2003. *Antológia slovenskej literatúry – zväzok 2*. Nadlak,: Vydavateľstvo Ivan Krasko, 2003. 374s. ISBN: 973-8324-40-8
- DAGMAR, A. - MOLNÁR, I. - FÁBRY, O., 1994. *Slovenská literatúra – učebnica pre 11. ročník*, București, Editura didactică și pedagogică, 1994. 320s. ISBN: 973-30-3627-7
- HARPÁŇ, M. 1994. *Teória literatúry*. Bratislava: Vydavateľstvo ESA, 1994. 283s. ISBN: 80-85684-05-5
- POLAKOVIČOVÁ, A. - CALTÍKOVÁ, M. a kol. 2020. *Literatúra III pre stredné školy – učebnica*, Bratislava: Orbis Pictus Istropolitana, 2020. 202s. ISBN: 978-80-8120-773-0 (online dostupná: <https://kniznica.orbispictus.sk/literatura-ss-3/#1>)
- POLAKOVIČOVÁ, A. - CALTÍKOVÁ, M. a kol. 2020. *Zbierka textov a úloh z literatúra III pre stredné školy*, Bratislava: Orbis Pictus Istropolitana, 2013. 80s. ISBN: 978-80-8120-177-6 (online dostupná: <https://kniznica.orbispictus.sk/zbierka-textov-3/#1>)
- ŠTRAUS, F. 2001. *Príručný slovník literárnovedných termínov*. Nitra: Spolok slovenských spisovateľov, 2001. 369s. ISBN 80-8061-065-7
- ŽILKA, T. 2006. *Vademecum poetiky*. Prešov: Vydavateľstvo Michala Vaška, 2006. 437s. ISBN 80-8050-965-4
- ŽILKA, T. 1987. *Poetický slovník*. 2. vyd. Bratislava: Tatran, 1987. 440s

Internetové zdroje:

- <https://www.ucimesaslovincinu.sk/>
- <https://slovake.eu/sk>
- <https://www.viemeposlovensky.sk/>
- <https://www.gymmoldava.sk/ICV/SJL/indexICV.php>
- <https://slovincina.eu/>
- <https://www.grammar.in/sk/>
- <https://kniznica.orbispictus.sk/>
- https://www.youtube.com/watch?v=1rJsZP_7RyM

Kolektív autorov

Prof. Ianko GUBANI	Ministerul Educației, București
Prof. Milușka CONEARIC	Școala Gimnazială Nr. 1 Făgetu, Sălaj
Prof. Iarminca HECKEL	Liceul Teoretic Jozef Gregor Tajovský, Nădlac, Arad
Prof. Marka KUBELAC	Liceul Teoretic Gabriel Țepelea, Borod, Bihor
Prof. Rujanca LASAK	Liceul Teoretic Jozef Kozáček, Budoj, Bihor
Prof. Ludmila SOMRAK	Liceul Teoretic Jozef Gregor Tajovský, Nădlac, Arad